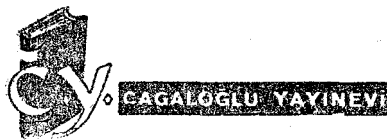

CAĞALOĞLU YAYINEVİ No: 20

Her hakkı mahfuzdur

**FATİH Matbaası
İstanbul — 1967**

EŞREFOĞLU RUMÎ
DİVANI

Divanyolu caddesi No. 103 — İSTANBUL

Bu eserin hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen ::

Raif Yelkenci'ye

Dr. Abdullah Öztemiz Hacıtahiroğlu'na

Dr. Neclâ Pekolcay'a

Üstad Hattat Hâmid Aytâç'a

Ressam Hüseyin Bilişik ve Jale Gün'e

Fatih Matbaasına ve,

Nurettin Uycan Mücellithanesine, teşekkür ederiz.

CAGALOĞLU YAYINEVİ

T A K R İ Z

(TASAVVUFA DAİR)

Büyük Âlim Prof. Muhammed Hamîdullah Bey'in İSLÂMA GİRİŞ kitabı ile neşir hayatına başlayan ve bu güne kadar bazı mühim tercümeleri de umumî istifadeye arzeden, bu kere de harf değişikliğinden evvel tab-edilmiş ilmî ve ma'nevî âsarı da yeni harflerle gün yüzüne çıkarmak maksadiyle Esrefoğlu Rumî Divanını, düşüncelerimi almak üzere bana gönderen Cağaloğlu Yayınevine, teşekkür ederim.

Çocukluğumuzda, büyükannelerimizin odalarında köşe raflarında küçük rahlelerde, konsollar üstünde yer yer duran Esref-i Rumî Divanı, Müzekki'nnüfûs, Niyazi Mısırî, Ahmediyye, Muhammediyye gibi dinî ve tasavvufî âsar ile Battal Gazi, Kara Davud vesair gibi kahramanlık efsâneleri, hattâ Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre gibi aşk terennümatından, Kısas-ı Enbiya ve Fuzûlî Divanına kadar ninelerimizin yastık kitabı olan müellefat, aynı zamanda yeni yetişen neslin umumî kültürünün temelini teşkil ederdi.

**

Tasavvufa âid bütün eserler hakkında şahsen prensib olarak kabul ettiğim bir cihet vardır:

Herhangi bir eserin muharririne âid olabilmesi için ya o eseri bizzat müellifin yazmış olduğu tarihî metodlarla sabit olmalı veya hayatında başkasına imlâ ettiği tevsîk edilmelidir. Matbaanın icadından sonra ise durum yine aynıdır. Dinî, tasavvufî eserlerin bu bakımdan bir hususiyeti vardır. Müellife nisbeti, tarihî metotla tevsîk edilemeyen bir eserde nasslara muhalif cümlelere veya beyitlere tesadüf edilecek olursa, onların ma'nevî mes'uliyetinin müellife tevcihi doğru olmaz. İşte bundan dolayıdır ki musahhah tabı', ya'nî «editon critique'i» yapılmamış olan bilumûm dinî ve tasavvufî âsar hakkında ceffel kalem, müellife ta'n ü teşni, edeb-i ilmiyye uymaz. Lûgât-ı tarihiyye ve coğrafya müellifi, İmam-ı Şarâfî'den naklen bir fıkra anlatır: Birgün İmam, Mısır'da aurfâ-i meşâyihden Ebuttabib-i Medenî'ye tesadüfle, Muhiddin-i Arabî'nin Fûsus'unda nass ile te'lifi kaabil olmayan cümlelerin bulunduğunu ve elde mütedâvil olan (İbn-ül Arabî'ye) âid eserlerin hepsinde, böyle cümleler gördüğünü beyan edince, Hazreti Şeyh, Konya'da istinsah etmiş olduğu en eski nüshanın sûretini koynundan çıkarıp, İmamı Şarâfî'ye gösterir ve orada bahsedilen ehl-i sünnet akâidine muhâlif cümlelerin bulunmadığı sabit olur.

Vahdet-i islâmiyye tefrika sokmak için asırlardan beri bir takım müfsid müteşeyyihlerin, kitabları tahrif ve ma'ruf meşâyihle nisbet ederek yazdıkları ve dağıttıkları hurafeler ve sanfalar pek çoktur. İşte bu se-

behten böyle tasavvufî âsarda görülecek mezâlîk-ı akdâmı te'vile kalkışmadan evvel eserin müellife nisbeti, ilmî tevâtürle sabit olmalıdır.

Ehl-i tasavvuf iki kısımdır: Bir kısmı zühd ile hakk'a vüsul için evrad, ezkâr ve nevâfil yolunu tutmuş ve masivadan tecerrüdü halkdan ve dünyadan yüz çevirme ma'nasına anladıkları için ancak tasfiye-i bâtın ile meşgul olagelmışlardır.

İkinci kısmı ise, tasavvufun fikir cebhesiyle meşgul olmuş ve tasavvufu, vahdet-i vücud prensibine rabt ederek o yolda âsar neşredip turuk-u aliyyeye te'sir icra etmiye başlamışlardır.

Asırlar boyu şöretleri devam edegelen ve muhtelif eserler yazan ulemâ-yı meşâyih ile yalnız tarîk te'sis edib, telkin ve irşâd ile tâlim-i ibâd eden urefây-ı meşâyih, maarif-i ilâhiyyeyi Kur'ân-ı Kerîm ve Hadis-i Şerif esasları ile bina etmişlerdir. Ancak ulemâdan olan meşâyihin ekseriyeti kitâbî edilleye istinad etmişlerdir. Urefâdan olan meşâyih ise mükâşefe ve menakibe daha çok ehemmiyet vermişlerdir. Meselâ, şarkın ikinci Mevlânâsı sayılabilecek yüzlerce âsarı ve Ruh-ül Beyânîyle âlem-i islâm'da şöret sahibi olmuş, zülcenahayn, meşâyihden Bursalı İsmail Hakkı merhum, Kenz-i mahfî adlı eserinde:

كُنْتُ كَزًا مَخْفِيًا فَاجَبْتُ أَنْ أُعْرِفَ فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ لِيَعْرِفُونِي

«Ben bir gizli hazine idim, tanınmamı istedim. Beni bilsinler diye de mahlûkatı yarattım.» hadis-i şerifi için usulü hadis bakımından sıhhatı tevsik edilememekle beraber, mükâşefeye istinaden sıhhatini kabul etmektedir.

Bu iki zümre, zaman zaman birbirine tedahül ederler.

Tasavvufun takvaya ve ibadâta ta'allûk eden hususâtı:

الطَّرُقُ إِلَى اللَّهِ بِعَدْرِ أَنْفَاسِ الْخَلَائِقِ

«Hakk'a giden yollar mahlûkatın nefeslerinin sayısındadır.» cümle-i cemilesi ile kendi seyrine bırakılabilirse de itikada taallûku itibariyle fikrî cebhe üzerinde durulmak iktiza eder.

Vahdet-i vücud mesleğinin iki ana yolu vardır:

Biri, Heme üst, diğeri Heme ez üst; ya'ni biri kâinatta ne varsa hep O'dur. İkincisi ise, âlemde ne mevcutsa O'nun eseridir, esma' ve sıfatının tecellisidir. Molla Camî'nin

كُلُّ مَا فِي الْكَوْنِ وَهْمٌ أَوْ خِيَالٌ

أَوْ عَكْسٌ فِي الْمَرَايَا أَوْ ظِلَالٌ

«Kainâtta ne mevcudsa hepsi birer vehim, hayâl yahut aynadaki akisler veya gölgelerden ibarettir.» beytindeki ifade birçok mutasavvıf ehl-i beyanın sözlerinde muhtelif şekillerde söylenmiştir.

Hâtif-i İsfahânî'nin terci-i bendinde:

که یکی هست و هیچ نیست جز او
وحده لا اله الا هو

«Bir tek O vardır ve O'ndan başka hiçbir şey yoktur. O birdir, O'ndan başka ilâh yoktur.», bediasından da her şeyin fenâya müncer olacağını, bünyesinde fenâ bulunan her varlığın, yok farzedilebileceğini; ya'ni: «Hak'dan başka herşey mahvolur, bâkî ancak O'dur.»

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ

ayet-i kerimesinin meâlini mücm'elen ifadedden ibarettir.

احد احمد در رمیم ایدر فرق
بو تون عالم او میم ایچره در غرق

beyti ki

ز احمد تا احد يك میم فرقت
همه عالم درین يك میم غرقست

beytinden tercümedir.

Buradaki mim mâsivâ mimidir. Üsve-i hasene olduğu beyan buyuru-
lan Zat-ı Ahmedîde Hakk teâlâ tecelli etmiştir, denmek isteniyor.

Bir na't-ı Resûlde:

«Senin zatında güya Hakk teâlâya Resûlullah» diyen müderris üstâ-
dımız Ferid Kam «güya» kelimesi ile tevriye yapmış «söyleyin» ve «san-
ki» mânalarından birini her iki telâkkiye tâviz vermiştir.

Sözü bir neticeye bağlamak istersek denilebilir ki:
Erbab-ı zahirle, ehl-i batını; vahdet-i vücud mes'alesinde ta'til-i te-
kâlîfe gitmeden te'lif etmek lâzımdır. Osman Şems Efendi merhûmun:

**Vâsıl-ı vuslât-saray-ı mutlakım na'leynvâr,
Saff-ı nâ'le terk kıldım küfrü de imanı da.**

*Saray-ı Hakk'a vasıl oldum pâbuç gibi,
Küfrü de imanı da pâbuçlukta bıraktım.*

diyebilecek mertebeye ulaşmak herkesin kârı değildir.

Kezâ İbn-i Fârız'ın:

ولقد خلوت مع الحبيب وبيننا
سر أرق من النسيم إذا سرى

«Sevgili ile yapayalnız başbaşa kaldığım zaman aramızdan rüzgâr bile geçmezdi.», tasviri de vuslât ifade eder.

Tasavvufda gaye Hakk'a vusûl olduğuna göre her mutasavvıf şair, o mazmunı ya zevken, ya hâlen ifade etmeyi gaye-i meram addetmiştir.

Bir de mutasavvıfâne şiir yazmış olanları hüviyetleri bakımından tedkik edecek olursak, iki kısma ayırdıkları, birisinin hâl ehli, diğlerinin ise kâl ehli olduklarını görürüz.

Hâl ehli olanların söyledikleri sözler, mahsül-i vecddir.

Kâl ehlinin ifadeleri ise, zevk-u tasavvuf sâikasıyladır.

İşte bütün mutasavvıfane yazılmış âsarı mütalâa ederken bu inceliğe iyi dikkat etmek, temkinli bulunmak, dalâlete düşmek endişesini ön plana almak, tedbirli bir hareket olmuş olur.

Merhum ve mağfur Eşrefi Rumî Divanı için de acizane söyleyece-

ğim söz .. خذ ما صفا د ع ما كدر (1) bundan ibarettir.

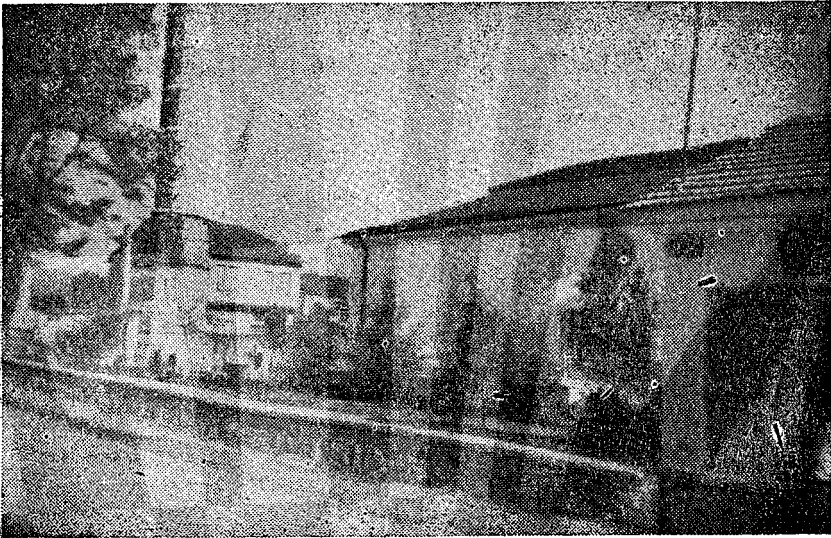
Mahir İZ

(1) Beğendiğini al, istemediğini bırak.

EŞREFOĞLU ABDULLAH-Î RUMÎ

Eşrefoğlu Abdullah-i Rûmî, ünlü sofî şâirlerimizdendir. Gerek şiirlerinde gerekse nesir yazılarında, islâmî-dinî telkinât ve ilâhî aşk duygularını dile getirmiştir. Daha çok arûz, arasıra da hece vezinleriyle manzûmeler yazan Eşrefoğlu'nun nesir yazıları da şiirleri kadar önem taşımaktadır. Eserlerinde sanatkârlık gütmekten daha çok, açık, sâde ve temiz bir konuşma dili ile İslâmî, tasavvûfî düğüncelerini halkın anlayacağı biçimde söylemek istemiştir. Kendisi Yunus Emre'nin ve Âşık Paşa'nın tesiri altında kaldığı halde yine de şahsî üslûbunu ortaya koyabilmiş, Niyâzî-i Mısırî, Aziz Mahmud Hüdâyî Efendi, Şeyh Fenâyî Cennet Muhammed Efendi gibi birçok şâirlere de tesir edebilmiştir.

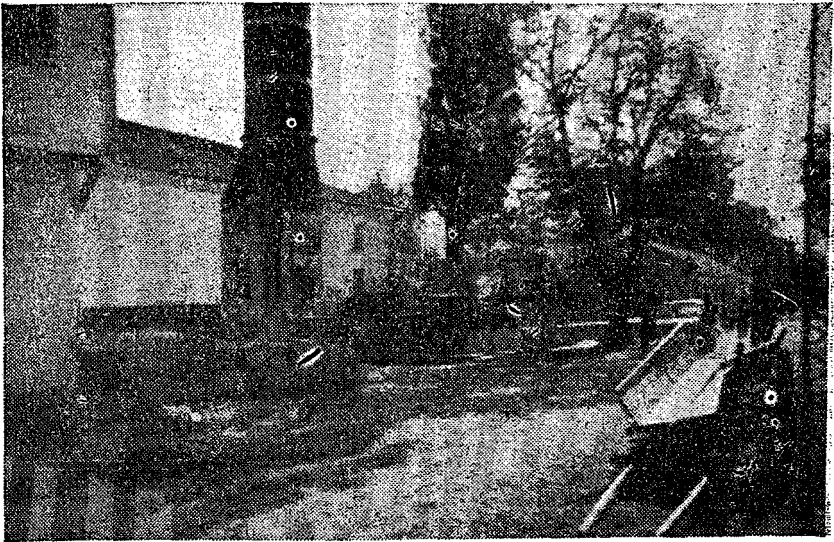
Babasının adı Eşref, büyükbabasınunki ise Mısırlı Muhammed'dir. Mısırdan Türkiyeye göç ederek İznik'e yerleşmiş bir âilenin çocuğudur. Rûmî adı, eskiden Diyâr-ı Rûm da denilen Anadolu'da ye-

Iznik'te Eşrefoğlu Rûmî Camii Şerifinden bir görünüş

tışmış olmasından dolayı, tıpkı Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'ninkine benzer ilâve adıdır.

Eşrefoğlu Abdullah-i Rûmî pek yüksek bir tahsil görmüştür. İlk tahsilini İznik'de yapmış, daha sonra Bursa'ya giderek Çelebi Sultan Muhammed Han medresesinde okumuş, dânişmend olarak girdiği bu medreseden muîd olarak çıkmış ve birçok medreselerde ders vermeğe başlamıştır. Bir müddet sonra Bursalı Abdal Muhammed adlı ermiş bir kişi ile karşılaştıktan sonra artık zâhirî ilmini kâfi görerek tasavvuf yoluna girmiştir. Daha sonra Emir Sultan'ın tavsiyesiyle Ankara'ya gidip Hacı Bayrâm-ı Velî Hazretleriyle tanışmış, kızı Hayrünnisâ Hâtun ile evlenerek dâmâdı olmuş ve kâinpederinin müridleri arasına girmiştir. Bir müddet sonra İznik'e dönen Eşrefoğlu Abdullah-ı Rûmî, yeniden, Şeyhi Hacı Bayrâm-ı Velî Hazretlerinin yanına dönmüş ve bu defa onun tavsiyesiyle Hama şehrinde bulunan büyük Kadirî şeyhi Hüseyin-i Hamevî ile görüşmek üzere İznik'den Sûriye'ye gitmiştir. Bir müddet sonra irşâda mezun olduğu halde Hama'dan yine İznik'e dönmüş, Kadirî tarikatının Eşrefiyye Şûbesini kurarak halkı irşâd ile meşgul olmaya başlamıştır. Bundan dolayı Kadirî tarikatı mensupları kendisine Pîr-i sâni (ikinci pîr) adını vermişlerdir.

İznik'de Eşrefoğlu Rûmî Camii Şerifinden bir görünüş

Vefâtı târihi olan 874 hicrî (1469 milâdî) ye kadar İznik'de Pınarbaşı deresi yakınında kendisi için yaptırılan tekkesinde irşâd ile ömrünü geçirmiştir.

Eşrefzâde azm-i cinân eyledi.

mısraı ebced hesâbı ile ölüm tarihi olan 874 hicrî tarihini gösterir.

Memleketi olan İznik'de, Eşrefoğlu Rûmî adına bir câmi olduğu gibi, türbe ve tekkesi de vardır. Fakat, Yunan sürülerinin istilâsında, Sultan Dördüncü Murad Han'ın tamir ettirdiği, kıymetli çinilerle süslü türbesi harâb olduğu gibi, tekkesi de bu sıralarda yıkılmıştır.

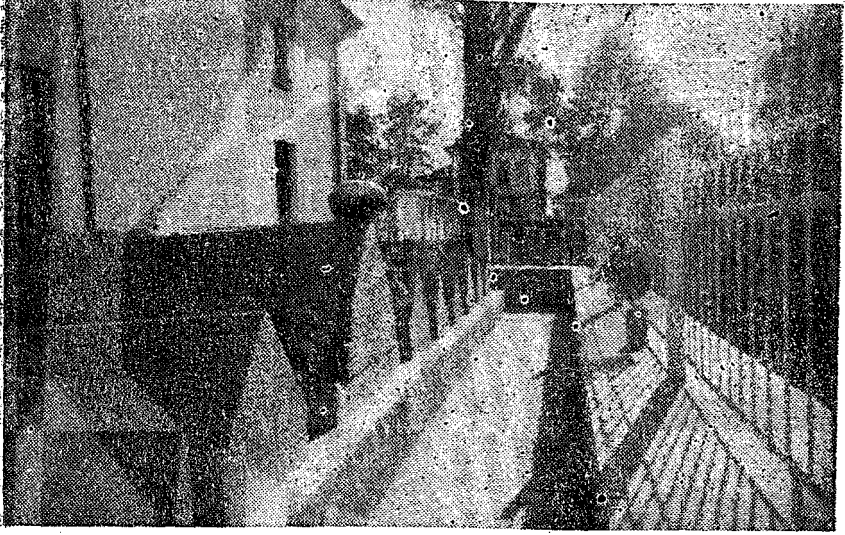
Eserleri : Dîvân, Müzekki'nnüfûs, Tarikatnâme, Delâilünnübüvve, Fütüvvetnâme, İbretnâme, Mazeretnâme (Hediyetül fukara), Elestnâme, Nasihatnâme, Hayretnâme, Münâcaatnâme, Esrârüttâlibîn, Tâcnâme adlarını taşırlar. Bunlar arasında basılmış olanlar yalnız Dîvân ile Müzekki'nnüfûs olup, geriye kalan 11 eser yazmalar hâlinde Bursa Kütüphânelerinde ve şahısların elindedir. Esâsen en önemli eserleri de adı geçen bu iki basılmış eseridir.

Divân: Yazma nüshalarından 10 tânesi İstanbul Kütüphânelerinde tesbit edilebilmiştir. Bursa Kütüphanelerinde de bâzı yazmalar bulunmaktadır. Eşrefoğlu Rûmî Divânı arap harfleriyle ilkin 1286 (Milâdî 1868) da, daha sonra 1301 (Milâdî 1884) de olmak üzere iki, yeni harflerle de 1944 de Âsaf Hâlet Çelebi'nin 56 sayfalık bir önsözü ve incelemesiyle Ahmet Hâlit Kitâbevince, Türk Klâsikleri serisinde olmak üzere üç defa basılmıştır. Eski harflerle basılmış olanların gayri mürettep olmalarına karşı, son baskı müretteptir. İçindeki şiirler, gazel, mesnevî ve ilâhîlerden ibârettir. Bu şiirlerin çoğu aruz, bir kısmı da hece vezni ile yazılmışlardır. Fakat hece vezniyle yazılmış oldukları ileri sürülen şiirlerinin bir kısmı dikkatle okunursa, bunların da arûz vezniyle söylenmiş oldukları görülmür.

Müzekki'nnüfûs: Eşrefoğlu Abdullah-i Rûmî'nin açık sâde bir halk dili ve öz türkçe kelimelerle kaleme aldığı bu eseri de divanı kadar önemli olup tasavvufî islâmî düşünce ve duygularının geniş halk tabakaları arasında yayılmasını sağlamış, yüzyıllar boyunca zevk ile okunmuştur. Eşrefoğlu bu eserini Hicrî 852 (Milâdî 1448)

de yazıp bitirmiştir. Vefîlerin menkıbeleri, nefs ile mücahede, tarikata girme yolları, mürşidlik, halvet gibi çeşitli konular, bahçeleridir. Sırası gelince, söz arasında bâzı ilâhîler, münâcaat, naatlar ve çeşitli kıt'alar yer yer serpiştirilmiştir. Bu eserin eski harflerle yapılmış birçok baskısı vardır.

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين

Iznik'de Eşrefoğlu Rumî Camii Şerifinin Hazîresi
(Görünen kavuklu kabir Eşrefoğlu Rûmîye aittir.)

Hâzâ Divân-i Eşref oğlu Abdullâh-i Rûmî Kaddesallahusrrehüssâm

Yüreğime şerha şerha yâreler urdu bu aşk
Garet etti gönlüm ilin yağmaya urdu bu aşk (1)
Şimdi hâkim gönlümün iklimine aşkdur benim
Akla nefse tene cana hükmünü sürdü bu aşk
Her sıfat kim nefsin ü aklın ü rûhun var idi
Tarttı Seyfullah yürüdü kamusun kıldı bu aşk
Bu gönül hücrelerini tahliye kıldı kamu
Âdemiyet noktasından sildi süpürdü bu aşk
Kendi varlığıyla külli varlığım mahveyledi
Dost gözüyle baktı ol Dost yüzünü gördü bu aşk
Çün fenâ dârında benlik Mansûr'ın dâr cyledi
Dost eşiginde Enelhak nevbetin urdu bu aşk (2)
Dün gün Eşrefoğlu Rûmî derdin artar pes neden
Zahmına hod Dost elinden merhem ırgürdü bu aşk

Her kime kim şûle bıraktı bu aşk
Âleme düpdüz anı çaktı bu aşk
Atlası çıkardı giydirdi palas (3)
Tahtlarından şahları yıktı bu aşk
İki âlemde gönül bağlamadı
Her kimin kim gönlüne aktı bu aşk
Yazılarda Mecnun'u hayran kodu
Leyli'ye çün bir nazar bakdı bu aşk

(1) Garet: Çapul edip kapışmak, baskın yapıp soymak.

(2) Enelhak: Hallâc-ı Mansûr'un «Ben Hakk'ım» demesi; Allahın kudretinin insanda tecelli ettiğine işarettir.

(3) Palas: Çul, paçavra.

*Hemdem oldu bir nefes Mansûr ile
Boynuna urganını taktı bu aşk
Hârut ü Mârut'u indirdi yere (4)
Zühreyi aldı göğe çıktı bu aşk
Nicelere bağladı Zünnârını (5)
Zühâ harmanın oda yaktı bu aşk
Eşrefoğlu Rûmi aşka pek yapış
Çün sana da geldi yavlakdı bu aşk (6)*

*
**

*Zâhidâ gel aşka uy âr eyleme
Tevhidini aşkın inkâr eyleme
Zerk ü hubbun evlerin eyle viran
Gönlünü ol mülke mimâr eyleme
Mâsivâ rengin gönülden sil gider (7)
Bir gönülde hubbû tekrâr eyleme*

*Derd-i yâr ile yüreğin yara kıl
Derdî artır derde timâr eyleme
Sırr-ı aşkı bilmez illâ aşk girü
Sana aşk besdir dahi yâr eyleme
Eşrefoğlu Rûmi aşka yâr isen
Dilde aşktan özge ezkâr eyleme*

*
**

*Müflisiz iki cihanda aşka verdik varımız
Pişemizdir dost sevmek koduk özge kârımız (8)
Nideriz biz dü cihanı çünkü bulmuşuz anı
Andan artık can ü dilde yokdürür tekrârımız
Biz safânın sâfisin içtik safâdır kalbimiz
Mâsivâdan aynamızda zerre yoktur bârımız
Biz teni cânı anın yolunda iysâr etmişiz
Akl ü fehm ü ilm ü zühdden kalmadı deyyârımız (9)
Münkir olma sen bu aşka sıdk ile gel bul safâ
Kargadır münkir anın tatmaz bizim sükkârımız (10)
Siz bizim bizden bize gittiğimiz kalman aceb*

(4) Hârut ve Mârut: Bir kuyuda ayaklarından asılmış, tepeleri aşağıda sallanan iki melek. İsteyenlere büyüclük öğretirler.

(5) Zünnar: Papazların yakıcı kıl kemerleri.

(6) Yavlak: Çok, gayet.

(7) Mâsivâ: Allahtan gayri olan şeyler, gayrlar.

(8) Pişe: İş, güç.

(9) Deyyâr: Kimse; ev sâhibi.

(10) Sükkâr: Şeker.

Bir nefeste iki ıyd eder bizim tüccârımız
 Zahida var var ki bu aşkdan duyarın yok senin
 Bilmedi bilmeyiser bî-derd bizim esrârımız
 Kimyâ-yı aşkı bulduk misi altun ederiz
 Ortadan çıksın zagal kim sâfdir bâzârımız (11)
 Biz fenâ olup fenâdan key fenâyâ yetmişiz (12)
 Şöyle kim mahv olmuşuz hiç kalmadı âsârımız
 Aşk ile olduksa fânâ dost ile bulduk beka
 Çün beka-yı asl oldu bâkidir envârımız
 Levnimiz bî-levn ü renktir niteliksiz nûrumuz
 Ruhumuz da dâim esrûk yokdürür huşyârımız (13)
 Sen bu Eşrefoğlu Rûminin sözün tanılama kim
 Dahî bundan özgedir âşıklara ihbârımız

Yine canım dimâğına irişdi ol lezzet-i dost
 Gerekmez iki cihan çün ele girdi fırsat-ı dost
 Bana işbu müddeîler nice t'an ederse etsin (15)
 Hele şimdi hâsıl oldu bana bunda vuslat-i dost
 Ne yere kim bakar isem gözümde görünen odur
 Gelsin ol diyen ki yoktur bugün bunda rü'yet-i dost (16)
 Basîret gözünü açsın hakîkat nazarla baksın (17)
 Görsün ol ki nice dolmuş cihâna delâlet-i dost (18)
 Eşrefoğlu Rûmî sana inâyet erişti Hak'dan
 Yedi iklimine doldu temâmet muhabbet-i dost (19)

Bana sen can gereksin can gerekmez
 Seni gerek seni kevneyn gerekmez
 Senin fikrin ile doldum temâmet
 Yeter derdin dahî derman gerekmez
 Murâdım sensin ey dost senden özge
 Sekiz uçmak ü hur gılman gerekmez
 Yönüm sana vü kalbim mabudum sen

(11) Zagal: Kalpazan; sahtekâr.

(12) Key: İyice, adamakıllı, büsbüttün, pekçok.

(13) Esrûk, Esrik: Sarhoş. Hüşyar: Ayılmış, kendine gelmiş; ayık.

(15) Müddeî: Davacı, İddiacı.

(16) Rü'yet: Görme.

(17) Basîret: Uyanıklık, ileriyl görüş; tedbirlilik.

(18) Delâlet: Aracılık, kılavuzluk.

(19) Temâmet: Tamamen, büsbüttün.

İyan gördüm seni güman gerekmez (20)

*Sana dost aşkı Eşrefoğlu Rûmî
Yeter iymân dahi iymân gerekmez*

*Senin aşkın bana mezheb ve dindir
Seni her kimse kim sevmez bi-dindir
Seni seven n'ider hür ü kusûru
Senin âşıklara aşkın hemindir
Sekiz uçmak bana sensiz cehennem
Yedi tâmu seninle reyahindir
Şeker yersem bana sensiz acı öd
Seninle zehr-i kaatil key şirindir
İki cihan içinde her ne kim var
Dügeliden senin aşkın güzindir (22)
Nedir dünyâ yolunda can verenler
Ki her bir küşede binin binindir
Benim fikrim hayâlîm endişem sen
Anmâğün gözlerim her dem nemindir
Senin âşıkların çok dükeliden
Bu Eşrefoğlu Rûmî kemterindir*

*Aşk beni yağma kılıptır sen beni sorma bana
Ben beni bulamazım nite haber verem sana
Nûş edelden ol harâbat-ı muganın câmını
Aklım esrük canım esrük ne sorarsın esrüge
Ol şarâbı kim ben içtim fâriği peymânedür
Sâkisi ol bâki yüzdür cehd edüp eriş ana
Buvücâdum katresin bahre irdürdüm mest olup
Bu kamusu mevc-i deryadır derim önden sona
Sûretim âşık veli içim dolu ma'sûk benim
Âşık u ma'sûku aşk birdir heman kalma tana
Gel bu ecel şerbetinden bir kadeh nûş eylegil
Bir bakıp bir göresin dağılmayasın dört yana
Ben bu birlik dediğim yokluktur anlarsın sözüm
İkilik bu varlığın komaz varasın aşkına
Sen bu yokluktan kaçarsın bir işit yokluk nedir
Bir mücellâ âyinedir dost yüzün görmekliğe*

(20) Güman: Şüphe.

(22) Dügelî: Hepsî; Dügelinden: Hepsinden. Güzin: Seçilmiş.

*Eşrefoğlu Rûmî ikilik defterin yaktı oda
Bir olup birlik bulup birikti birle birliğe*

**

*Şol ki can vermez bu yolda pes niçin cânan diler
Müddeîdir ko anı kim dostu ol yalan diler
Dost yolunda âşıkı elbette can vermek gerek
Zîra ol dost âşıkını bî-dil ü bî-can diler
Varını ver dost derdinden alıgör zerrece
Tâ ki sana da diyeler derdi var derman diler
Her kimin gönlünde kim dost derdi yok âdem değil
Düşmüş ol hayvân vışe dün ü gün husran diler
Âşıkın aşkda nişânı vardürür bellü beyân
Fâriği kevineyn olur ne assı ne ziyan diler
Kibr ü kîn olduğu canda aşk gelip kalmaz karar
Aşk harablıklar sever ma'murları vîrân diler
Eşrefoğlu Rûmî aşka vereli hep varını
Bî-murâd olup yürür ne vasl ü ne hicran diler*

**

*Her kimin kim aşkı yok hayvandürür
Gerçi kim sûrette ol insandürür
Sûretâ insan velî hayvan-sıfat
Ma'nide ol «Belhüm - a'dal» dandürür (28)
Aşk olmayan kişinin canı yok
Sâmiri gâvî gibi bî-candürür (29)
Bu mîşede her kişi şîr olmaya (30)
Kimi tilki kimisi arslandürür
Her hacet lâ'l olmaya ey bî-basar (31)
Kimi yakut kimisi mercandürür
Âşıkın mihr ü vefâ sıdk ü safâ
İşi dâim lûtf ile ihsandürür
Aşksızın her sözü da'vâ ceng cidâl
Kibr ü ücb ile sıfat şeytandürür.
Âşıkın işi tevâzu' meskenet (32)
Gözleri yaşı müdam seylandürür*

(28) Belhüm-a'dal: Dalâletten belki hayvanlardan daha aşağıdırlar. (Kur'-ân-ı Kerim).

(29) Sâmiri gâvî: Semiz öküz.

(30) Şîr: Arslan.

(31) Bî-basar: Gözsüz, kör.

(32) Meskenet: Miskinlik, tembellik.

Aşksızı gör kim bahil nâkes ve şûm (33)
Nefsi itin yicerir sekbandürür (34)
Âşıkın kalbi selîm kefi kerîm (35)
Dost yolunda canı da kurbandürür
Aşksızın gönlü daracak söyleme
Zemheri şiveli bir nâdandürür
Âşıkın gönlü müdam kaynar taşar
Taşra atar dürlerin ummandürür
Aşksızın her bir sözü bir ok gibi
Dokunur sanki kati yaydandürür
Âşıkın cümbüşleri tatlı şirin
Her dua'sı dertlere dermandürür

.....
Âşıkın varı yol içinde sebil
Nesine hükm edesin femandürür
Aşksızın yeri cehennem esfeli
Sekiz uçmak âşıkâ meydandürür
Gerçi âşık sâretâ miskin fakîr
İlla ma'nide ulu sultandürür
Her kimin kim aşkı var câhil değil
Zira her müşkil ana âsandürür
Eşrefoğlu Rûmînin her bir sözü
Aşk ile bir bahr-i bî-pâyandürür

**

Seni sen yavi kıl külli dilersen bulasın anı (36)
Muhâl ola anı bulmak yitirmeyince sen seni
Be-külli varını terk et gidesin ana sensiz git
Bu yolun pâsbânı çok geçirmez sen ben olamı (37)
Ana ermeğe can vermek gerek iki cihan olmaz
Ezelden böyle kalmıştır bu yolun âyin erkânı
Anı bulmak dilersen var öligör ölmeden zinhâr
Ecelsiz ölmeyince bil kimesne bulmaz ol hân
Harâb et yık makâmını değış adını sanını
Sana bir göz açıla kim göresin Şâh-ı Sultân
Eğerçi senden ol âli anın senden gider yolu
Seni bil sen seni bil tâ bilesin ol yüce cânı
Seni sen ten ve can sanma ya akl ü nefis ya gönül

(33) Şûm: Uğursuz.

(34) Yicermek: Yedirmek. Sekban: Av köpeği bakıcısı.

(35) Kef: Avuç.

(36) Yavi: Gaip.

(37) Pasban: Bekçi.

Ya âdemdir deme değme beşer sûrette hayvan
Var Eşrefoğlu Rûmî sen seni ko dosta git dosta
Bu varlıktan fenâ olgıl dilersen bulasın anı

*
**

Gönül dostun cemâl âyinesidir
Gönül kim pas ola dostun nesidir
Hayâtıdır kulûbun zikr-i mahbûb (38)
Hayâl-i Dost gönüller mûnisidir.
Hayâl-i gayrdan gönlin safâ kıl
Ki safi gönülle Dost konasıdır
Gönüldedir gönülde pertev-i Dost
Bu gönüller anın genc-hânesidir (39)
Gönülde buldu Dost'u âşinâlar
O taşra isteyen bigânesidir

Gönül esrârı dersem akla sığmaz
Has-ül-has tevhidin hizânesidir (40)
Bu kemter Eşrefoğlu Rûmî gönlü
Sınk mecruh ü hem vîrânesidir (41)

*
**

Bu nice derttir ki düştü cana dermân istemez
Arttırır gündün güne derdine noksan istemez
Âşık derdi anın besdir gerekmez dü cihan
Bülbülün maksûdu güldür bağ u bostan istemez
Neylesin netsin sarây-ı pâdişâhı isteyen
Hûriye kılma nazar cennât-ı rıdvân istemez
Kargı başda ki anın şevdâsı yoktur ko anı
Zağdır ol murdâra gitsin şekeristan istemez (44)
Kargı canda kim anın aşkı odu yarmaz müdâm
Tâ ebed cansızdır ol bî-can ki cânân istemez
Şol gönül kim aşkı nûriyle münevver olmadı
Kaldı nefsi zulmetinde âb-ı hayvân istemez (45)
Derdin arttır sen ey Eşrefoğlu Rûmî ârı ko
Derd ile rüsvây olan âlemde pinhân istemez

(38) Kulûb: Kalbler.

(39) Genc: Hazine.

(40) Has-ül-has: Hasların hası; Hizâne: Hazine.

(41) Sınk: Kırık. Mecrûh: Yaralı.

(44) Zağ: Karga.

(45) Âb-ı hayvan: Âbıhayat.

Zehi âşık ki mâşuku Hak oldu (46)
 Zehi kulak ki hak söze sak oldu
 Zehi göz kim gözetir dâim anı
 Zehi dîl zikr-i Hak anda çok oldu
 Zehi gönül ki Hak aşkıyla doldu
 Cihânın zehri ana tiryak oldu (47)
 Zehi nefis Hak'dan özgesin unuttu
 Ana ırcı ırdı mülhak oldu (48)
 Ne can kim geldi tenhâ bu cihâna
 Nazar kılma dî ferd-i mutlak oldu
 Zehi ten kim dün ü gün kıldı tâat
 Varıcak Hazret'e yüzü ak oldu
 Bu varlıktan geçen iriştî vara
 Yok olmadan ol âşık kim yok oldu
 Beka bulmak dîlersen var fenâ ol (49)
 Bekaya yol fenâyâ varmak oldu
 Toz oldu kalktı yerden götürüldü
 Ayaklara şular kim toprak oldu (50)
 Cihanda ölmeden şunlar kim öldi
 Ölümsüz dirliğe ol elyak oldu (51)
 Bu şöhretten geç Eşrefoğlu Rûmî
 Ki âşıklara şöhret tuzak oldu
 Elin çek fâriğ ol cümle cihandan
 Sana çün bu cihan bir uğrak oldu

**

Habîr olmak dîlersen bu haberden (52)
 Ur aşk okın öte geçsin ciğerden
 Ciğer kanın gözünden yaş yerine
 Akıt kim duya canın bu eserden
 Cem'i varını hiçden hiçe ver
 Ferâğ kıl yürü nef' ü zarardan
 Yüzünü toprağa vur kibri terk et
 İniltini geçir şâm ü seherden
 Üfüt şöhret bu ten yandır oda hem (53)

(46) Zehi: Ne de, amma da.

(47) Tiryak: Penzehir.

(48) İrci: Allahın kullarına: «Bana dönünüz» demesi.

(49) Fenâ: Fânîlik.

(50) Şular: Şunlar.

(51) Elyak: Liyakatli, layık.

(52) Habîr: Haberli, haberdar.

(53) Üfüt: Üfle.

Gel öğren âşık isen bu hîlnerden
Şeker yemek dîlersen tûti olgıl
Ki karganın nasîbi yok şekerden
Anı inkâr ider münkir münâfık (54)
Ki kalbi hâlidir bu derd-i serden (55)
Ko ol münkîri inkârında dursun
Ki anın gönlü katıdır hacerden
Gel Eşrefoğlu Rûmîyle bile git
Ki emîn olasın türlü hatardan (56)
Kuşangül aşk ile dost eşîğinde
Beline hîdmet için bu kemerden

**

Ârife sorgul eğer sorar isen bu haberi
Sana ârif verir ol senden içeru haberi
Haberi ister isen kim vereler cân ile sor
Ki nite zâhîr olup gele belire eseri
Eseri cân ile gönle erişip eyledi mest
Ol eserden yitirir Hallac-ı Mansur bu seri
Seyr ile bitmeye işin bu yola bakma güzâf
Murg-i rûhun dökiser bunda nice bâl ü peri (72)
Per-i akl ile urûc eyleyip irmeye beşer (73)
Kim anın nûruna doymaz ne melek ne beşeri
Beşerî sıfatı yık aşk oduna zerre koma
Geri kendi gözün ile yüzüne kıl nazarı
Nazarı olalı ol bî-nazarın Rûmî sana
Gözedir oldu gözün dâima şâm ü seheri
Seheri gözler isen Eşrefoğlu ile bile
Ten ü candan geçübün dostu idesin seferi

**

Ol dostu ben sevdiğim bu canımdan ileri
Ol dostu ben gördüğüm bu gözümnden ileri
Ezel ebed olmadan sohbet anınla idi
İşitirdim sözünü bu gûşumdan ileri
Ben kul idim ol sultan olmamaştı ins ü can
Okur idim medhini bu dilimden ileri
İlk ol mu sevdi beni ya ben mi sevdim anı

(54) Münkir: İnkârcı.

(55) Derd-i ser: Baş derdi; baş gâllesi.

(56) Hatar: Tehlike.

(72) Murg: Kuş.

(73) Per: Kanat. Urûc: Yükselme, uçma.

Ol beni sevdi beni bu sevgümden ileri
Sevdi beni yarattı aşkı oduna attı
Aldı gönlümü gitti bu gönlümden ileri
Ben erden âşıkıdım aşka ulaşıkıdım
Sevişirdik annla ilerimden ileri
Levh ü kalem yoğ idi ben anda pinhan idim
Key anla kande idim benliğimden ileri
Andan kaynadım taştım geldim gurbete düştüm
Nice gözyaşı saçtım bu yaşımdan ileri
Hâlim dilim bilinmez derde derman bulunmaz
Hiç kimze eî etmedi bu âhımdan ileri
Her bir âşık bu aşktan bir dürlü nişan dedi
Biri nişan demedi nişanımdan ileri
Eşrefoğlu Rûmîyim söylerim dost haberin
Bir haber dahi yoktur haberimden ileri

**

Ezelden aşk oduna yana geldim
İçip aşkın şarâbın kana geldim
Cüdâ düşmüş yarından bir garîbim
Visâlin isteyü hicrâna geldim
Şu bülbülüm gülümden ayrı düştüm
Firâkıyla bu hâristâna geldim
Karârım yok cihandan tiz giderim
Bu sûret mülküne mihmâna geldim
Benim Yûsuf bugün Ken'ân ilinde
Beden Mısır'ındaki zindâna geldim
Bana düzehdir ansız kamu cennet (74)
Annı gayrine çün bigâne geldim
Bu nefsin leşkerin kırmağa dâim
Bahâdır oluban meydâna geldim
Gazâ etmekliğe bu nefs-i şûma (75)
O dost yoluna can kurbâna geldim
Şikârım sıra bu sahrâya çıktım
Adum iletmeğe sultana geldim
Hak'ı bilmeğe geldim bunda bellü
Ne cennet hûr ü ne rıdvâna geldim
Hak'ka bildim ki âdem doğru yoldur
Annıçün azm edip insâna geldim
Bu gün bil dostu Eşrefoğlu Rûmî
Yarın deme ki vah pişmâna geldim

(74) Dûzeh: Cehennem.

(75) Şûm: Uğursuz.

Karârı kalmadı cânın nidem pes azm-i yâr edem
Yıkam bünyâdını nefsin dağıtam târ ü mâr edem
Düşem derdine ol yârın uram terkini ağıyarın
Visâline bu hicrânın ola bin can nisâr edem
Tasarrufdan elim çekem varam bir kûşede çökem
Dün ü gün gözyaşı dökem işim âh ile zâr edem
Bana aşk oldu çün hâdî gönülde urdu bünyâd
Koyam bu ehl ü evlâdı beni aşka uyar edem
Niçe gurbet niçe firkat niçe bu halk ile ülfet
Bulmadım beni halvet ki bu derde timâr edem
Uram aşk odunu cana nite ki yana pervâne
Olam şöyle ki divâne melâmet ihtiyâr edem

.
Teberrâ eyleyim candan bırakam ben beni benden (77)
Ne kim var âriyet andan benim nem var ki var edem
Var Eşrefoğlu Rûmî var öligör ölmeden zinhar
Bu derde bu olur tîmar ki dâim derd-i yâr edem

Anın derdi ile dâim yine bu yüreğim yana
Kodu canımda aşk odın ezelden tâ ebed yana
Beşârettir bana yanmak yolunda baş ü can vermek
Bu bâzîrgânlık özgedir erişmez sûdu hüsrâna (77a)
Bu aşk odu beni yaksın tütünüüm göklere çıksın
Eğer yüz bin canım varsa fedâ olsun o cânâna
Bu aşkın âdeti yakmak olur âşıkları dâim
Şu kim aşk oduna yanmaz yazıldı adı hayvana
Anın aşkı bana yardır dilimde adı tekrardır
Gönül kevneyne vermezler nazar kıl ehl-i irfâna
Anın aşkı kime düştü dağıldı tedbiri şaştı
Mekâm lâmekân oldu kılur kendiyi vîrâne
Sefer kılır vücûdunda bu aşkın tâciri dâim
Erer pazarına aşkın verir bin cânı bir cânâ

.
Gerekse zâhid ü âbid ol Eşrefoğlu Rûmî sen
Çü vâsıl olmadın Hakk'a yazılmaz adın insâna
Ey âşıklarla sâdıklar ey esrûkler ey ayıklar
Koyuramaz cân ü başından girenler işbu meydâna

(77) Teberrâ: Uzaklaşma, yüz çevirme.

(77a) Sûd: Fayda

Yine bu dertli gönül kaynadı taşa-geldi
 Aşk denizinin mevci başımdan aşı-geldi
 Sabrım kararım gitti aşk sırrımı fâş etti
 Ben dahi diyem şunu kim garib başa-geldi
 Ol benim gönlüm alan canıma cânan olan
 Ol beni deli kılan önüme düşe-geldi
 Ansızın olamazım buldum ayrılmazım
 Ansız bu aklım bilmem tedbirim şaşa-geldi
 Siz şöyle sanmanız kim ben şimdi âşık oldum
 Canım ezel gününde aşka ulaşa-geldi
 Kalû-belâ denmeden Elest'den ileriden (81)
 Türklü mihnete âşık anda dolasa-geldi
 Şol ben âşıkım diyen ol yalan da'vi kılan (82)
 Nefse dileğin veren bana temâşa geldi
 Âşık hû nefse yağı nefsin kor erin sağı (83)
 Nefs ile âşık canı bunda savaşa geldi
 Derd ü belâ gözgüsün gözlerken dünün günün
 Dost yüzüne can gözü ansızın tuşa geldi
 Gerçi kim nihan geldi can gözü ryan gördü
 Münkir münâfık sandı ta'birli düşe geldi
 Eşrefoğlu Rûmînin varlığı külli senin
 Her ne kim senden geldi canına hoşla geldi

*
**

Bir ben seni seven değil cümle âlemdir sevici
 Yüz bin ola her köşede yoluna canlar verici
 Ben kim olam seni sevem ya yoluna canım verem
 Sevenleri görecek ben de bir boynun eğici
 Varın sorun mürşidlere var mıdır bu derde çâre
 Hiç ola mı dosta ere düşman ile dost olucu
 Düşman dedi ki nefsindir şol tama' ile hırsındır
 Keser tama' damarını dosta âşıkım deyici
 Âşık nefsine uymadı canını verdi duymadı
 Kim ki canına kıymadı oldur ol yalan da'vici
 Âşık kendiden el yudu dünyâyı ahreti kodu
 Hiç anmaz bilîşi yâdi kendisin yoğa sayıcı (84)

(81) Kalû belâ ve Elest: Allah ruhları yarattığında onlara: «Elestü birabbî-küm» yâni: «Ben sizin Rabbiniz değil miyim?» diye sordu. Ruhlar cevap olarak: «Kalûbelâ», «Evet dediler».

(82) Da'vi kılmak: İddiâ etmek.

(83) Yağı: Düşman.

(84) Bilis: Dost, yakın, tanıdık.

*Duramaz akar gözü yaşı hiç onulmaz bağı başı
Âh ile zâr olur işi kimse yok hâlin sorucu
Eşrefoğlu Rûmî gibi şöyle mücrim eksikli kul
Arasalar bulunmaya nefsi hevâsın koyucu
Ya'nî ol da âşıkım der doyunca yer yatar uyur
Nefsine dîleği verir zi utanmaz lâf urucu (85)*

**

*Bu dervişlik yoluna sıldk ile gelen gelsin
Hak'dan özge ne ki var gönlünden silen gelsin
Dervişlik dedikleri bî-nihâyet denizdir
Bu pâyansız denizin mevcinî duyan gelsin (86)
Dervişlik dedikleri bir tükenmez kân olur (87)
Hâs ü âmm kul u sultan bu kândan alan gelsin (88)
Derviş dolu nur doğar her lâhza göge ağar
Ben diyem doğru haber canına kıyan gelsin
Dervişin gözü açık dünü günü uyanık
Bu söze Tanrım tanık bakmadan gören gelsin
Dervişin kulağı sak Hak'dan alır ol sebak (89)
Deprenmeden dil dudak sözü işiten gelsin
Dervişin kolu uzun çıkarır münkir gözün
Şarkdan garba düpdüzün sunmadık iren gelsin
Dervişler Hakkın dostu canları ezel mesti
Aşk şem'ini yaktılar pervâne olan gelsin
Bu Eşrefoğlu Rûmî dervişliğe geleli
Nefsindedir çektiği nefsin öldüren gelsin*

**

*Ey dervişim diyen kişi gayre gönül verme sakın
Canını aşk odu sanıp nefis oduna urma sakın
Aşkın odu âşıkların canın yakar ol Dost için
At canını aşk oduna iki sanıp durma sakın
Aşk denizi derin olur yüzbin yüzgeçler boğulur
Kenarı yok bu denizin çıkam deyu sorma sakın
Bu denizin yüzgeçleri cansız olur bahrîleri
Can terkini urmayınca bu denize girme sakın
Bahrisisin bu denizin Eşrefoğlu Rûmî sen de
Az az çıkar aşk gevherin kendözünü yorma sakın*

(85) Zi: Çok; ne de, ammâ da.

(86) Mevc: Dalga.

(87) Kân: Maden ocağı.

(88) Hâs ü âmm: Husus ve umum, yüksek tabaka ve aşağı tabaka.

(89) Sak: Emin, mahfuz, saklı. Sebak: Ders, ilerleme.

Yine aşk elçisi geldi erişti
Yine aşk kadehin can dolu içti
Yine cûş eyledi canımda aşkın
Yine mevc urdu dürler taşra saçtı (90)

Yine cismim tılsımın bozdu aşkın
Yine canım kuşu pervâza uçtu
Yine canım hüması şahin-var
Şikârın lâmekâna sürdü geçti
Mekânsız lâmekânda seyrederken
Nişansız bî-nişan saydına düştü (91)
Yine bu Eşrefoğlu Rûmî yine
Buluştı dostu canın saçı saçtı

*
**

Erilmez yâre bî-yâr olmayınca
Cihânın halkı ağyâr olmayınca
Hakikat âlemine yol varılmaz
Bu mülkten külli bizâr olmayınca
O vahdet bahrine kimse ulaşmaz
Akıp gözyaşı bî-kâr olmayınca
Müyesser olmaz ol yârin visâli
Yolunda varı iysâr olmayınca (92)
Bu dünyâ cîfesin nefis iti komaz
Gönülde azm-i didâr olmayınca
Gönül cem'oluben dostu yönelmez
Bu dünyâ kârı tarmar olmayınca
Gönül dostu uzanmaz dertili olmaz
Bir ehl-i derde uyar olmayınca
Gönüle dolmaz o yârin hayâli
Hayâl-i gayri yuyar olmayınca
Gönül âyinesi pasdan silinmez
Dilinde dost tekrâr olmayınca
Gönül bu aşka hergiz mahrem olmaz
Tamam derde giriftâr olmayınca (93)
Cihanda kimse aşktan haz alamaz
Kişi bu aşk içinde gerçek olmaz
Vefâ koyup cefâkâr olmayınca

(90) Dür: İnci.

(91) Sayd: Av.

(92) İysâr: Bağışlamak.

(93) Giriftâr: Derde uğramış.

Cefâsız kimse ermedi vefâyâ
Gül olmaz bellidir hâr olmayınca
Visâli şerbetine kimse kanmaz
Yürek derd ile yanar olmayınca
Kime kim zerre derdi yâver oldu
Komaz aşkdan haberdâr olmayınca
Ko gitsin dertsizi hayvandır ol kim
Yedilmez ana yular olmayınca (94)
Var evvel derdli ol andan em iste (95)
Timar yok sana bî-mâr olmayınca (96)
Sözünü ehl-i derdin etme inkâr
Yolu bulmazsın ikrâr olmayınca
Var Eşrefoğlu Rûmî gibi sen de
Dolanma vasl-ı dildâr olmayınca

**

Aşk ile âvâre olan dünyada kârı nider
Gönlinü ol yâre veren bir dahi yâri nider
Tâlib olan cân ü gönülden anın dîdârına
Kal ü kıyl ü ilm ü mansıb cübbe destârı nider (97)
Dost visâli şerbetinin cür'asına kasd eden
Fâni lezzetten geçer ol şehd ü sülkârı nider
Dost yolunda terk-i tecrîd olan ol âzâdedir
Sanılar samp yürümez hayrı ya şerri nider
Dost hevâsına düşen külli hevâlardan geçer
Başını gavgaya vermez yoğu ya varı nider
Aşkın yoldaşı derd ü âh ile gözyaşındır
Yar için derd ele girdi dahi timârı nider
Âşinâyı dost olanlar mâsivâyı terk eder
Zikri fikri dosttur ancak özge güftârı nider
Her belâ dosttan ki gelir hiç demez çûn ü çerâ (97a)
Kahr ü lûtfu bir bilir ol nûru yâ nârı nider

Hâlikî bulan kişi halkdan biküllî kesilir
Ma'melesî dost iledir satu pazarı nider

(94) Yedilmek: İdâre edilmek; güdülmek.

(95) Em: İlâç, derman.

(96) Timar: Tedâvi.

(97) Kalûkil: Asılsız ve ma'nâsız olan lâkırdı.

(97a) Çûn ü çerâ: Niçin ve nasıl.

*Eşrefoğlu Rûmî dost bahçesinin bülbülüdür
Dosta karşı dâim öter gül ü gülzârı nider*

*
**

*Eyâ gafil bu gafletten uyâna
Bu gaflet yıkusuna sen de kana (98)
Ömür gün gün geçersin hoş ferâgat
Verirsin assıyı her dem ziyâne
Nice bir nice bu nefsin murâdı
Bu aşkın rengine gel bir boyâna (99)
Şular kim aşk ile hem-reng oluptur (100)
Oları aldayamaz nakş-ı hâne (101)
Senin gönlün bu âlem nakşın almış
Kılmazsın talep ol bî-nişâne
Önü kafilenin menzile erdi
Yabanda kaldın iş sen sanu sâna (102)
Geceler gaflet ile yatma zinhâr
Duru-gel erişi-gör kârbâne (103)
İşini bitirirken kendine gel
Sana koymaz ahi-şâhım zamâne (104)
Havâsına bu nefsin uyma zinhâr
Habib rahmeylemez nefse uyana
Bezersin teni nefsi bî-habersin
Hacâlet getirirsin akla câna
Usan olma azığın andak alma
Sefer kılmak gereksin ol cihâna
Gidersin ol uzak yollarda bir gün
Azık bile gerek anda gidene
Anın menzilleri yolak uzaktır
Azıksız yayalar doymaz benâne (105)
Resul dedi vatan sevmek imandır
Niçin senin hevesin yok vatana
Varıcak ol beka mülkün yıkarsın
Dürüşürsün dün ü gün bu virâna*

(98) Kane: Kan a, kansana!; kansan olmaz mı?

(99) Boyâne: Boyansana.

(100) Şular: Şunlar.

(101) Oları: Onları

(102) Sanu sâne: Sanı sanarak, kanaat getirerek, böyle sanarak.

(103) Kârbân: Kervan.

(104) Ahi: Kardeş.

(105) Benân: Parmak.

Ömür sermâyesini yele verdin
Aceb esrûk müsün yâhut divâne
Bu dünya fânî lezzetleri fânî
Bu zîstî nice bir sevmek usâna (106)
Bu sahrâda gelenler bunda yitti
Ne pîr eğlendi bunda ne civâne
Gelen geçer konan göçer dolunmaz
Bu gelmekten murad ne sor gelene
Geleni gör duram gör ki kimdir
Sora vardıǵı kimdir şol gedâya (107)
Cihan zeyrekleri kim geldi gitti (108)
Bu sırdan vermediler bir nişâne
Veli şunlar ki diriyyken ölüptür
Olar erişti bu raz-ı nihâne
Bu deryâdan bular çıkardı dürri (109)
Olar girdi bu bahr-i bî-payane (110)
Gel imdi sen de ölmezden ön ölgil
Eriş tahkîke düşme gel gümâna
Güman ile iman bir yerde durmaz
Gümanı ko imana gel imana
Hakikat iş bilinmez olmayınca
Bulunmaz yol seni bunda salana
Nice elfâz-ı ma'nî bahs edersin (111)
Serâbı su sanıp düştün yabâne
Eğer yüz yıl serâba sen seğırtsen
Kalasın şöyle teşne yana yana
Amel kıl ilm ile ko kıl ü kalî
Geç aldanma bu kuru ad ü sana
Enâniyyet sebîlin sil gözünden (112)
Hakikat göz ile bak bu cihâna

Sana sen ben demekden utanırsın
Olasın sen dahi gele lisâna
Özünden ol saat fânî olasın

(106) Zîst: Çirkin.

(107) Sora: Bir sor bakalım; sorsana.

(108) Zeyrek: Akıllı.

(109) Bular: Bunlar.

(110) Olar: Onlar, o kimseler.

(111) Elfaz: Lâfızlar, sözler.

(112) Enâniyyet: Benlik.

Urûc eyleyesin heft âsümâne (113)
 Fenâdan bir bekaya eresin kim
 Niteliği anın gelmez beyâna
 Eğer hâsıl olur işbu makâmat
 Varıp seyrin erişe lâmekâna
 Çağırıp Eşrefoğlu Rûmî eydür (114)
 Salâdur gelsin ol câna kıyana
 Göziünden götürem benlik hicâbın
 Göre kim âşinâ kimdir bigâne
 Bize can vereni gerek budur söz
 Sözümüz yok bizim cana kıyana
 Şular kim öldü bu yolda ecelsiz
 Olar erişti ömr-i câvidâna

**

Râzıyam derdine yârin men şikâyet etmezem
 Kendü hâlim söylerem gayri hikâyet etmezem
 Derd ü mihnet yoldaşımdır bu yola azm edeli
 Dost belâsından başım bir dem selâmet etmezem
 Her ne kim dosttan gelir sâbır vü şâkir durmuşam
 Âşıkam derdi yeter özge ferâset etmezem
 Niceler yârin visâline irişmeğe iver (118)
 Çün irâdet dost elinde ben acâlet etmezem
 Aşk ile bilişli illet ile kılmadım amel
 Cennet ü hûr u kusûr için ibâdet etmezem
 Her ne kim işledim ise bî-garaz işlemişem
 Bendeyem tâcir degilem ben ticâret etmezem
 Geçüben ası ziyandan lâübâlî giderem (119)
 Dosta gider çün gönül gayre delâlet etmezem
 Dost önünde nefis ile dünü günü cenk ederem
 Nefsim ile dost olup dosta adâvet etmezem
 Dost bana nefsini kahr eyle beru gel dedi çün
 Nefsime kahr eylerem hergiz inâyet etmezem
 Dost yüzün göstermeden bildim ki benlikmiş bana
 Benlik evin yıktım u yaktım imâret etmezem
 Korku kaygu âr ü nâmûs olmaya âşıklara
 Dost için baş oynaram vehm ü hayâlet etmezem
 Ederem âşıklara aşktan haber şimdengerü

(113) Urûc: Uçup yükselmek. Heft âsüman: Yedi kat gök.

(114) Eydür: Der, der ki, söyler.

(118) İver: Acele eder.

(119) Ası: Kâr.

*Âşıkâre gün gibi gizli işâret etmezem
Söyle Eşrefoğlu Rûmî derdini âşıklara
Deme kim ben gizlerem aşkı melâmet etmezem*

*Yine dostun kokusu geldi cânê
Yine can mest olup oldu revâne
Erip aşk leşkerin târâc edüben (120)
Yıkıp gönüm evin kıldı virâne
Beni benden giderdi kendi geldi
Kamu mülkümü aşk tuttu şehâne
Verip aklı vü cânı aşkı aldım
Gözün assı erer mi bu ziyâne
Din ü dünya kamusun dost yoluna
Virem aldanmayım küfre imâne
Deseler aşkı ko al ne diler sen
Diyem aşksız cihan değmez samâne
Bu aşk ağır bahalı gevher olur
Ele girmede aşk iki cihâne
Bu aşkın kıymeti yokluk olur bil
Behâ yetirmediler yok olana
Çü aşkın misli yok sen dahi yok ol
Ki sana aşk ola genc-i nihâne
Gözüm açtı vü aşk gösterdi yolum
Bana aşk oldu mürsid-i yegâne
Nikabın götürüp gördüm cemâlin
Vücûd imiş nikab olan hemâne
Çü aşk oduna varlık yandı küllî
Dahi kalmadı ayrık hiç bahâne
Deme bu remzi Eşrefoğlu Rûmî
Bu sırra mahrem olmasın bigâne
Bulunmaz bu cihanda doğru bir yâr
Aceb olmuşdürür şimdi zemâne*

*Halkı kodu Hak'ka tuttu yüzünü dervişler
Halka bakmaz Hak'dan ayırmaz gözünü dervişler
Çünkü yokluk şerbetinden bir kadeh nûş ettiler
Hiçe sattılar bu izz ü nâzın dervişler
Dünyanın bir çöp kadarca katlarında kadri yok
Gözlemezler çoğunu ya azını dervişler*

(120) Târâc: Yağma.

Bildiler bu dünya hiçtir hiçe aldanmadılar
Dünü gün artırdılar âh sözünü dervişler
Sıdk u ihlâs ile ol Dost'un yoluna koştular
Düzdüler Dost Dost diyü âvâzını dervişler
Kendilerin Dost yolunda şöyle kim hâk ettiler
Kimseye göstermediler tozunu dervişler
Aşk şarabın içtiler iki cihandan geçtiler
Dinlemediler bu halkın sözünü dervişler
Öldüler ölmezden evvel bâki dirlik buldular
Lâmekânda kıldılar pervâzını dervişler (126)
Kosalar bu Eşrefoğlu Rûmî dilini tuta
İhtiyarsız söylediler râzını dervişler

**

Ey havâsına tapan tövbeye gel tövbeye
Hak'ka tap Hak'dan utan tövbeye gel tövbeye
Niçe nefse uyasın nice dünya koğasın
Vakt ola usanasın tövbeye gel tövbeye
Nice beslersin teni yılan çıyan yer am
Ko teni besle cam tövbeye gel tövbeye
Sen teni sandın seni bilmedin senden teni
Odlara yaktın cam tövbeye gel tövbeye
Sen dünya-perest oldun nefsin ile dost oldun
Sanma dirisin öldün tövbeye gel tövbeye
Gör bu müekkilleri yazarlar hayr ü şerri
Günahdan olgıl beri tövbeye gel tövbeye
Ey miskin Âdemoğlu usan tutma âmemî
Esmeden ölüm yeli tövbeye gel tövbeye
Ölüm gelicek nâcâr dilin tanım şaşar
Erken işini başar tövbeye gel tövbeye
Geçer bu dünyâ kalmaz ömür pâyidâr olmaz
Son pişman ası kalmaz tövbeye gel tövbeye (127)
Tövbe suyuyla arın deme gel bugün yarın
Göresin Hak didârın tövbeye gel tövbeye
Eşrefoğlu Rûmî sen tövbe kıl erken uyan
Olma yolunda yalan tövbeye gel tövbeye

**

Kârban gitti ne yatursun eyâ gafil uyan
Yol uzak menzîl öküş çoktur harâmîler uyan (128)

(126) Lâmekân: Mekânsız, mekândan münezzeh.

(127) Ası: Fayda, kâr.

(128) Ögeş: Fazla, aşırı, çok.

Hübb-i dünyâyı refik edinme eyle key hazer
Kim ağudur öldürür kalbi ericek bi-güman
Hübb-i Hak yoldaş edin kim diri tuta kalbini
Hübb-i Hak âb-ı hayattır kalb-i mevte vere can
Nefsine uyma ki nefsin dirliği hayvânîdir
Diri gönüldür bulan hûr ü kusûr ile cenan
Yol yerağın kılmadan geldi erişti üş ecel (129)
Ansızın tutar boğazını mürûr vermes aman
Ömrünü olmaz yere harc eyledin de bilmedin
Bunda sen assı dediğin anda ediser ziyân
Geceler uyku ile gaflette geçti duymadın
Kendüzin nefsin muradıdır işin yatlu güman
Hak seni bu dünyaya saldı zirâat edesin
Sen ne ektin ne biçersin hâsılın yok bir saman
Vâh eğer bundan bu hâl ile eğer gider isen
Varıcak anda edisersin nice zâr ü figan
Verme Eşrefoğlu Rûmî gönlünü dünyâya sen
Nice malı çoğu gördün geydû gitti bir kefen

*
**

Vatan arzûladım bundan giderim
Koyup bu varlığı andan giderim
Yuvamı özledim şûrîde oldum (130)
Uşadıp bu kafes tenden giderim (131)
Dilerim sabr edem bir dem firâka
Alır şevk sabrımı benden giderim
Sefer kılmak için ol dost üline
Yıkıp işbu beden Mısır'ın giderim
Bozarım bendini işbu tılsımın
Bu cism ayrılmadan cından giderim
Ezel vash şarâbın içmiş idim
Ayılmadan humârından giderim
O meclis zevki zâil olmadı hiç
Safâ bulmadım ağıyardan giderim
Elest savtın henüz dinler kulağım
Temâmet doldun ol ondan giderim
Hayâlî şöyle doldu gönlüme kim
Temâmet doldun ol ündan giderim
Yürek kaynar bu can oynar bedende

(129) Yerağ: Hazırlık, tedârik.

(130) Şûrîde: Perişan.

(131) Uşatmak: Boşaltmak.

Gönül cûşu geçer hadden giderim
Visâli önüme düştü habîbin
Nice ayrı olam dosttan giderim
Deme bu sözü Eşrefoğlu Rûmî
Şulara kim demez bundan giderim

*
**

Koyup ağıyarı sen gel yârı gözle
Gönül verme fenâya varı gözle
Cihanda lokma için gussa çekme
Yedirme nefesine murdarı gözle
Kanâat zenciriyle nefsin itin
Ki bağla yırtmasın deyyârı gözle
Gurâb-ı nefse uyup cîfe koma (132)
Bulup can bülbülin gülzârı gözle
Bu taşra halk ile pazârı terk et
Gönül şehrine gir esrârı gözle
Sakın Bağdadını uğrulasın (133)
Hevâ ile bu nefs ayyârı gözle
Ezelden Hak ile vâ'de edüpsün
Hak'a tap gayrı ko ikrârı gözle
Derip devşirme koyup gideceksin
Ne aldı gitti gidenleri gözle
Bu derbendi geç Eşrefoğlu Rûmî
Eriş kafîleye sâlârı gözle (134)
Duru-gel kârban göçtü uyuma
Yabanda kaldı o sanları gözle

*
**

Safâ ister isen terk et safâyı
Vefâ ister isen ko bi-vefâyı
Muhabbet şerbetin bir zerre içir
Ki hasta gönlüne bula şifâyı
Bugün bu nefs murâdın terk edersin
Yarın görmüyesin hergiz cefâyı (135)
Kuru ekmeğe doyurmadı nefsin
İşittin Hak habîbi Mustafâyı
Becerme nefsinî türlü tama'la

(132) Gurab: Karga. Cife: Pislik.

(133) Uğrulamak: Çalmak.

(134) Sâlâr: Baş, reis.

(135) Hergiz: Aslâ; hiçbir zaman.

Muhammed yeridi yavan gücâyı (136)

Tenini bezeme türlü don ile

Resul giydi müdâm eski abâyı (137)

Sen ümmetsin uyuma gaflet ile

Ol ihyâ eder idi her geceyi

Sözüm sanadır Eşrefoğlu Rûmî

Sakın dünyâya uydurma hevâyı

Edegör nefsine zecrî kayırma

Ölümden önden ölüp bul bekâyı

*
**

Gözün aç imdi uyan tövbeye gel tövbeye
Gaflet yıkusuna kan tövbeye gel tövbeye
Nice bir nefis arzusu nice dünya kaygusu
Ya nice nice isyan tövbeye gel tövbeye
Ey dünyayı cem'eden sonra koyuban giden
Ölmeden son peşiman tövbeye gel tövbeye
Verme dünyaya gönül nefsi ko Hak'a kul ol
Tap ziyânı assı san tövbeye gel tövbeye
Ne yatarsun dururu korku çoktur ileri
Nâgâh göçer kârüban tövbeye gel tövbeye
Gelenler kamu gitti sevdiğini terk etti
Girdiler kabre uryân tövbeye gel tövbeye
Eşrefoğlu Rûmî sen nefsine ver tövbeyi
Nefsin eyle müslüman tövbeye gel tövbeye
Dervişliğin yoluna aşk ile geldin ise
Geç bitmez endişeden tövbeye gel tövbeye

*
**

Canlar canın ister isen bu cism ü candan fâriğ ol
Gerçek Hak'a âşık isen iki cihandan fâriğ ol
Bu meydana girdin ise nefis boynunu urdun ise
Kibr ü kîni sürdün ise dost ü düşmandan fâriğ ol
Aşk şerbetin içtin ise cân gözünü açtın ise
Dost ile buluştun ise assı ziyandan fâriğ ol
Gafletten ayıldın ise kendüzüne geldin ise
Fesad işten döndün ise tertip düzenden fâriğ ol
Ölmezden ön öldün ise ger sen seni buldun ise
Yola boynun verdin ise bu ad u sandan fâriğ ol
Mürşid elin tuttun ise dünyâyı terk ettin ise

(136) Güca: Bulgur.

(137) Müdâm: Devamlı.

Hak sözün işittin ise veren elinden fâriğ ol
Eşrefoğlu Rûmî sen de eğer gerçeklerden isen
Fâriğ ol bu cümlesinden kevn ü mekândan fâriğ ol

**

Aşk sayrusı olanlara gelsinler timar eyleyim (138)
İçirem aşk şerbetini dosttan haberdar eyleyim
Açam bâtım gözünü göre kendi kendüzünü
Dosta döndürem yüzünü âlemden bîzâr eyleyim
Söyündürem nefsi odın bozam tılsımın bendin
Götürem benliği seddin ol dosta yollar eyleyim
Ol taş olmuş gönüllere uram aşkın külingünü
Âb-ı hayâtı akıtam gönlünde bî-kâr eyleyim
Hak bu gönüller kaflının miftahını verdi bana (139)
Açam gönlü kilidini gencini izhâr eyleyim (140)
Ben dalmışım aşk bahrine sataşmışım gevherine
Ol gevhlerden âşıklara gelsinler iysâr eyleyim (141)
Ben dostu görüp gelmişim devranım sürüp gelmişim
Dost dostlara gelsin dedi geldim ki haber vereyim
Kılavuzuyum ol yolun dilin bilirim ol ilin
Cem'yledim kafilemi pes dosta sefer eyleyim
Varam ol canlar canını ol madenlerin kânını
Ol İki Cihan Fahri'ni kafil-sâlâr eyleyim (142)
Gel bu kafilaye katıl olmasın amelin bâtil
Gelsin âlim gelsin câhil Ca'fer-i Tayyâr eyleyim
Hakikat bahrine daldım ma'rifet gevherin buldum.
Tarikatta satam alam şer' ile pazar eyleyim
Tuttum Muhammed şer'ini hem görklü sünnetini
Dün ü gün salavatın dilimde tekrar eyleyim
Eşrefoğlu Rûmî ile gel dosta bile git bile
Pek yapışgul etegine demegil kim âr eyleyim

**

Hak'dan utan olma âsi gel ikrâr eylegil ere
Er dediğim Tanrı hası gel ikrâr eylegil ere
Zinhar erden olma rak sekiz uçmak ere durak
Etmeyesin yarın firak gel ikrâr eylegil ere
Er gönlü dolu Hak nâru ere müştak uçmak hûru

(138) Sayrı: Hasta.

(139) Kıl: Kilit. Miftah: Anahtar.

(140) Genc: Hazine.

(141) İysar: Bağışlamak.

(142) Kafil-sâlâr: Kervân reisi.

*Ko ol münkir-i tekbiri gel ikrâr eylegil ere
Erdir ol hazrete varan dîdârını şeksiz gören
Yüklülere meded eren gel ikrâr eylegil ere
Erenleri kim sevmeye tamu dîbinde kaynaya
Kimse şefâat kılmaya gel ikrâr eylegil ere
Er ilter seni cennete hem ulaştırır rahmete (143)
Uğramayasın mihnete gel ikrâr eylegil ere
Eşrefoğlu Rûmî nola erenler yolunda ola
Kan bahâsı dîdâr ola gel ikrâr eylegil ere
Gerçeklere budur nişan gerçek anmaz cân ü cihân
Hak'dan ister isen iymân gel ikrâr eylegil ere*

**

*Ey Dost senin yoluna canım vereyim canım
Aşkını komayayım oda gireyim canım
Bu dünyâ âşıklara bir aldangaç olurmuş
Bu yalan aldangaçın terkin urayım canım (144)
Çün ömür göçer imiş can kuşu uçar imiş
Yoluna cism ü cânı harca süreyim canım
Beni sana vereyim sensiz beni nideyim
Ben senin hazretine bensiz varayım canım*

*Ger beni senin için yetmiş kez öldüreler
Bin kez dahî ölmeğe boyun vereyim canım
Meşâyihin himmeti kılıcını alayım
Kendi nefsim boynunu kendim urayım canım
Benden bana yakınsın canımdan sevgilisin
Ya ben seni isteyi kande varayım canım
Sen canımın canısın gevherimin kânısın
Vaslın haberin geri sana sorayım canım
Eşrefoğlu Rûmî'yi aradan tarh edeyim
Senin ile bakayım seni göreyim canım*

**

*Seni seven âşıkların gözü yaşı dinmez imiş
Seni maksud edenleri dünyâ ahret anmaz imiş
Ölmez imiş âşık canı hiç dağılmaz imiş teni
Âşk kimi kim kıldı fânî ana zevâl ermez imiş
Gönlin sana verenlerin eli sana erenlerin
Gözünü seni görenlerin devranları dönmez imiş*

(143) İter: İletir, götürür, sevkeder.

(144) Aldangaç: Aldatıcı şey.

Aşkına düşen canların yoluna baş verenlerin
Aşk bülbülü olanların kimse dilin bilmez imiş
Kim ki gerçek sözü seni yoluna kor teni canı
İster seni dünü günü hûriye aldanmaz imiş
Aşkın ile bilişenler senin ile buluşanlar
Sen sultana ulaşanlar ebedi ayrılmaz imiş
Hak yoluna gelenlerin Hak'ı gerçek sevenlerin
Nişânı budur anların mala cana kalmaz imiş
Sen Leylî'yi görenlerin Mecnûn olup kalanların
Kendüzünden varanların kimse hâlin bilmez imiş
Eşrefoğlu Rûmî senin yansın aşk oduna canın
Aşk oduna yanmayanın kalbi sâfi olmaz imiş

**

Aşıklar iki cihanda nefis muradın almayalar
Ağlayalar dünü günü şâd oluban gülmeyenler
İlm ü amel terk edeler Dostla ahdi berk edeler
Yüz tutup Dost'a gideler aldandıp da kalmıyalar
Sekiz uçmak bezekleri hûr ü kusûr ü köşkleri
Arz edeler âşıklara hergiz nazar kılmayalar

Tur ne hâcet âşıklara gün her yerde ma'suk bile
Dâim münâcat edeler bir dem ayrı olmayalar
Vahdet sırrına erenler ol Dost ile dost olanlar
Ol denizde gark olanlar ad u sana gelmiyeler
Eşrefoğlu Rûmî sen de aşk içinde mahv olagör
Tâ ki sende senliğinden zerre gubar bulmayalar
Dost yoluna gidenlere aydam nice gitmek gerek (145)
Kimin ile yoldaş olup kimleri terk etmek gerek
Evvel müşid elin tuta kalmaya dünyâ ahrete
Hiç demeye hâlim nite bildiğin unutmak gerek
Çeke bu yolun zahmetin râhat bile her mihnetin
İki Cihan saâdetin cümle hiçe satmak gerek
Nefsine zecr ede kati hiç anmaya âkıbeti (146)
Dosta bulmağa vuslatı dünü güne katmak gerek
Meşgul ola riyâzete bel bağlaya ibâdete
Müştâk olan ol hazrete ne uzanıp yatmak gerek
Şol kim geçübün kendiden ne canın ana hod ne ten
Cansız gider Dost'a giden dahi diyem nitmek gerek
Canlılar varamaz yola canım diyen yolda kala

(145) Eydem: Söyleyeyim; eyiteyim, öğretiyim (Eyitmek).

(146) Zecr: Men'etmek, önlemek, yaptırmamak.

Can terk edüp Dost'u bula candan sefer etmek gerek
Eşrefoğlu Rûmî yârî sevenlerin budur kârı
Ol dost için ağuları şeker gibi yutmak gerek
Kim ki Dost yolunda terk-i can eder
Dost ana didârını ihsân eder
Kim bu fânî dünyâyı terk eylese
Dost ebed mülke anı sultan eder
Dost için nefse murad vermeyene
Dost sekiz uçağını erzân eder (147)
Dost elinden câm-ı aşkı nûş eden
Sırr-ı ma'sûku nite pinhân eder (148)
Âkibet Mansurlayın esrûk deli
Ol Enelhak dârını seyrân eder
Cen verenler kan bahâ didâr alır
Sanma bu pâzârı her bi-cân eder
Eşrefoğlu Rûmî can terk edeli
Her nefes Dost iline cevân eder

*
**

Bi-âr olgör kim ar ile yâr ele girmez
Dek durmak ile rü'yet-i didâr ele girmez
Bûlbûl gibi kıl tâ-be-seher her gece efgan
Gül vakti geçer yatma ki gülzâr ele girmez
Ko ikiliği birliğe gel bir ile bir ol
İnkârını ver alğör ikrâr ele girmez
Nefs putlarını hurd edüben sen de Halîl ol
Gir âşkın esrârına esrâr ele girmez
Hep varlığını Dost yoluna külli fenâ kıl
Yok ol yürü bu varlığile var ele girmez
Sen senliği Dost'a verüben Dost'u alğör
Geçirme bu pazârı bu gün erte bu pazar ele girmez
Baş terkini ur iste anı etme tevakkuf
İki sanubân durma bu dildâr ele girmez
Eyyüb gibi sabreyleyüben kılma şikâyet
Aşk avcısına belâdan özge şikâr ele girmez
Tut pendini bu Eşrefoğlu Rûmî'nin kim
Dost haberini doğru verir yâr ele girmez

*
**

Aşk ile vîrân olan oldu imâret tâ ebed
Hurdır ol her dü cihân oldu selâmet tâ ebed

(147) Erzân: Lâyık, uygun, münâsib.

(148) Pinhân etmek: Gizlemek.

Aşk ile aşka uyanlar göre ma'suk yüzünü
Nefs ile nefse uyan oldu melâmet tâ ebed
Aşık isen teni terk et canı ko cânâna git
Tene cana kalanın işi hacâlet tâ ebed
Sen vücûdun safhasından yu gider benlik adın
İki cihan devletinden ol ferâgat tâ ebed

Kibr ü kîni çek mezellet dâ'rına verme aman
Şöhreti ko külli şöhret oldu âfet tâ ebed
Kim ki şöhret bendine bunda giriftâr oldise
Âkîbet toprak olup kıldı nedâmet tâ ebed
Yürü var dünyâ ile fahr eyleme Fir'avn gibi
Bitmez illâ ol tefâhürden şekavet tâ ebed
Fakr ile fahr eyle çün «Elfakrî Fahrî» der Resûl (150)
Mala mülke mağrur olma deme heyhat tâ ebed
«Cîfedir dünyâ anın tâlîbi itler» der Nebî
Cîfe kovan kişinin işi hasâret tâ ebed
Cid eliyle can gözüne çek mücâhid meylini (151)
Nefs ile hiç dostluk etme kıl adâvet tâ ebed
Meskenet âyinesinden bak cemâl-i Dost'u gör
Hep hevâlardan berî ol yüz Hak'a tut tâ ebed
Kes enânîyyet peşini meskenet sikkînile (152)
Kaz çıkar benlik kökünü ardına at tâ ebed
İşbu yolda günde bin kez ger seni öldüreler
Teslim ol yüzün çevirme ver irâdet tâ ebed
Aşıka bu yolda can vermek gerek elbette kim
Şöyledir bu aşk içinde örf ü âdet tâ ebed
Kim ki can vermedi bunda sa'yi oldu hep hebâ
Gitmedi nefsinden anın hiç huyânet tâ ebed
Eşrefoğlu Râmî her kim pendini tutar ise
Görmeye iki cihanda ol melâmet tâ ebed

Eyâ gafil aç gözünü bir bak bu dünyâ hâline
Hiç kimse geldi mi bunda düşmedi ecel eline
Niceleri sultan edüp taht'a çıkardı bir zaman
Âhir yere urdu anı ırgürmedi visâline
Bu dünyâyı benim sanıp zinhar buna verme gönül
Nice senin gibilerin güldü geçti sakalına

(150) Elfakrî Fahrî: «Yoksulluk benim öğündüğüm seydir»: Peygamber efendimizin hadîs-i şeriflerinden biridir.

(151) Cid: Ciddiyet kelimesinden.

(152) Sikkîn: Bıçak. Enânîyyet: Benlik.

Bu fenâyâ aldanmagıl ol bekânın kaydın yegil
 İşbu geçer dünyâ için girme halkın vebâline
 Gör gör bunun fenâsını çekme zinhâr belâsını
 Tiz tiz nice noksan erer bir bak bunun kemâline
 An şol günü yer devrile gökler çatlayıp yarıla
 Mahlûk bir yere dirile İsrâfil sûru çalına (153)
 Atan anan kardaşların yâd olup senden ayrıla
 Şol ettiğin zulümlerin hep dâdâ senden alına
 Sol dünyâyâ benim diyen atlar binip harir giyen (154)
 Kara toprak olup yatur kimse bilmez ki hâli ne
 Ârif olan baktı gördü bunun mekr ü hilelerin
 Bir parmağın da banmadı bunun ağulu balına
 Buna gönül verenlerin âhir mağbunluktur işi (155)
 Âkil olan aldanmadı bunun yanlış hayâline
 Eşrefoğlu Rûmî sen de âhir toprak olsarsın
 Toprak olmadan toprak ol aldanma bunun âline (156)
 Sana yavuz sananlara sen hayır duâlar eyle
 Kim kime ne sanır ise âhir geliser yoluna
 Gel gel berü derdli isen dermânı iste bul bugün
 Gel imdi ey âvâre kul sultânı iste bul bugün
 Da'vâ-yı bâtil eyleme beyhûde sözler söyleme
 Gerçek isen can terkin ur cânâmı iste bul bugün
 Terk eyle bu kal ü kuyli hiç kimseye bakma âli (157)
 Zaîf ol karınca gibi ol canı iste bul bugün
 Yık sûreti yıkılmadan boz nakşını bozulmadan
 Su gibi alçağa yürü ummâmı iste bul bugün
 Toprak ol düş ayaklara toz ol kalkasın göklere
 Zerre gibi âvâre ol tâbânı iste bul bugün (158)
 Başdan bu gavgayı gider Dost'a giden halvet gider
 Gel gir gönül hücrêsine pinkâmı iste bul bugün
 Âlet esbâb elde iken yoldan ir benlik seddini
 Gir bu insan kalıbına insanı iste bul bugün
 Sendedir ol genc-i nihan sendedir ol tutma güman (159)
 Senden sana veren alan mihmânı iste bul bugün
 Uslu isen yabanı ko sen sana gel sendedir o
 Senden ana yoldur ulu sen seni iste bul bugün

(153) Sûr-i İsrâfil: Kıyâmet gününde İsrâfilin öttüreceği boru.

(154) Harir: İpek.

(155) Mağbunluk: Aldanış.

(156) Al: Hile, dalavere, gösteriş.

(157) Kil-ü-kaal: Asılsız ve ma'nâsız olan lâkırdı, dedi kodu.

(158) Tâbân: Işıklar saçan; meh-i tâbân: Parlak ay, doğan ay.

(159) Güman: Şüphe.

Bundan dahi diyem haber âlem ana âyine der
Taklîdi ko gel bu tahkîk iymânı iste bul bugün
Âşık isen sen ol yüze göyme yarınki va'deye
Cehd eyle gel bunda iken sen anı iste bul bugün
Kim bunda görmese anı anda dahi görmeyiser
İşbu sözüme sen delil Kur'ânı iste bul bugün
Ârif anı bunda görür yarınki va'deyi nider
Gel ârif ol gör sen dahi var camı iste bul bugün
Eşrefoğlu Rûmî gibi sen de seni elden bırak
İki cihânı isteme Sübhânı iste bul bugün

**

Ey dirîğa geçti ömrün kendüzüne gelmedin
Bir gün ansızın göçersin yol yarâğın kılmadın (160)
Dünyâyı ma'mur edersen dîni eyledin harâb
Şöyle gafilsin bu yolda bir içim su almadın
Nefse uydun aklı kodun Hak'ka olmadın mutî
Bu delâlet içre kaldın hiç hidâyet bulmadın
Hak yoluna bir kadem ihlâs ile yürümedin
Dîn ü îman terkin urdun nefs yolundan kalmadın
Ol Hudâ nefsinî düşman kıldı sana aklı dost
Düşmanını dost edindin ey hayıf kim bilmedin
Hak'kı kodun sen hevâna uydun oldun putperest
Bende oldun nefesine bir dem Hak'a kul olmadın
Kam Hak ile ezelde ettiğin kavî ü karar
Ahdi sığın gayri sevdin doğru yola gelmedin
Eşrefoğlu Rûmî ezel ikrârına durdun ise
Mâsivâ rengin gönülden pes ne için silmedin

**

Kendi tatlı canına nefsin yavuz yoldaştır
Nefsine uyma şâhım aldar seni kolmaştır
Hayır der şerre îlter doğru tamuya îlter (161)
Küfrü îman gösterir yol urucu kalmaştır (162)
Nefis şeytanla birdir çoklar nefse esirdir
Nicenin nefs elinden ciğeri dolu baştır (163)
Kim ki nefesine uydu kendiyi oda koydu
Ol nefesine uymayan bil ki devletli baştır

(160) Yerağ: Hazırlık, tedârik.

(161) İlter: İletir; ulaştırır.

(162) Kalmaş: Saçma söz; hezeyan; akla uymayan fikir.

(163) Baş: Çıban, yara.

Nefs kadim Hakka âsi yokdurur od korkusu.
İşi benlik da'visi emâredir serkeştir
Nefsin hacca vardığı mescidlere girdiği
Aç yalın yürüdüğü maksudu birse baştır
Hak rızâsından kaçır hevâ yolunda uçar
Kibr ü kîn bahl ü hased bunlar nefse koldaştır
Nefs ölümünü anmaz işin sonunu sanmaz.
Öğüt versen alırmaz sanki bir katı taştır
Riyâdır hep tâati hod benliktir âdeti
Terk ettir âdetini evliyâyâ ulaştır
Kanâat kılıcıyla kes nefsinin başını
Nefse uyup canını tap mihnete sataştır
Uyma nefsin itine eriş mürşid katına
Nefsine uyar isen var it gibi dalaştır
Nefsi ko gel aşka uy dervişlikten toyı duy
Dervişlik duyanların varı yolda tıraştır
Bağla nefsin itini yemesin halk etini
Emin olma nefsinden deme nefsim yavaştır
Keser tama' temreni urur nefsin boynunu (165)
Gör âşuklar nefis ile dün gün nice savaştır
Bu Eşrefoğlu Rûmî nefsinin öldürelî
Kande baksa Dost yüzü gözler ise tutadır

*
 **

Cihâm hiçe satmaktır adı aşk
Döküp varlığını gitmektir adı aşk
Elinde sükkeri ayruğa sunup (166)
Ağuyu kendi yutmaktır adı aşk
Belâ yağmur gibi gökten yağarsa
Başını ana tutmaktır adı aşk
Bu âlem sanki oddan bir denizdir
Ana kendiyi atmaktır adı aşk
Var Eşrefoğlu Rûmî bil hakikat
Vücûdu fâni etmektir adı aşk

*
 **

Cefâ vü renc ü mihnettir adı aşk (167)
Firâk-ı derd-i firkattir adı aşk
Verip râhatları mihnetler alıp

(165) Temren: Okun ucundaki sivri demir.

(166) Sükker: Şeker. Ayruk: Başkası.

(167) Renc: Hastalık, ağrı; ıstırab.

Dün ü gün âh ü hasrettir adı aşk
Bir oddur kim cefâ düzmüş binâdır
Yürek dolu harârettir adı aşk
Karârı yok bu aşkın bî-karardır
Ki türlü türlü hâlettir adı aşk
Münezzehtir gehî iki cihandan
Dükelliden ferâgattir adı aşk (168)
Gönülde derd-i yâr ancak hemindir
Bu halktan kamu uzlettir adı aşk (169)
Bu aşkı kimse vasf etmez dil ile
Gam ü gussa vü hayrettir adı aşk
Sıfattır mâşuka bu aşk-ı âşık
Ki aşk ma'sûk bir zattir adı aşk
Bu aşkı ol bilir kim âşık oldu
Nice tevhîd ü vahdettir adı aşk
Sorarsan aşkı Eşrefoğlu Rûmî
Tamam dost ile vuslattir adı aşk
Şular kim Dost elinden icti câmu (170)
Olar bilmedi hergiz hâs ü âmmu (171)
Olar esrûkdürür hergiz ayrılmaz
Olar fehm eylemezler subh ü şâmu

.....
Olar varlıkların Hak'ka veriptir
Oların Hak ile dâim kuyâmı

.....
Oların gönlüne Hak şöyle dolmuş
Unutulmuş iki cihan tamâmi
Oların varlığın Hak şöyle almış
Heman kalmış buarın halka nâmu
Olara korku yok iki cihanda
Olar görmeyiser dâr-ı melâmı
Olar iki cihandan geçtiği için
Bulara verdi Hak Dâr-üs-selâmı (173)
Olar arşı ve kürsi bir nefeste
Gezip seyrân ederler Rûm ü Şâmu
Sebep bunlar yer ü gök durduğuna
Bu mahlûkun bularınla nizâmı
Buların şânına geldi Resûl'e

(168) Dügeli: Hepsi, tamamı.

(169) Uzlet: Yalnızlığa çekilme.

(170) Olar: Onlar, o kimseler, o kişiler.

(171) Hâs ü amm: Hususî ve umumî.

(173) Dâr-üs-selâm: Sekiz cennetten biri (Selâmet evi).

Ki «Lâ havfün aleyhim» Hak kelâmı (174)

Buları Eşrefoğlu Rûmî'ye sor

Buları sana göstere temâmî

*
**

Aşkın gamın bile çekmeğe bana bir yar bulunmadı
Âvâre olup yürürüm üş bir karar bulunmadı
Düştüm gamın denizine mevcleri aştı başımdan
Heyhat ki ümidim gemisine bir kenar bulunmadı
Sırrımı cân ü gönül dilerdi ki taşra bıraka
İllâ ki mahrem olmağla râzıma deyyâr bulunmadı (175)
Vaslın şikâr edem deyu düştüm aşkın hevâsına
İllâ bu aşkın içinde belâdan özge şikâr bulunmadı
Ol gün ki aşkınla oldu bu cân-ı hasta mecrûh
Günden güne artar dahi derdine timar bulunmadı
Derd-i firak-ı firkat içinde kaldım ey dirîğ (176)
Eyvây intizârım gecelerine bir seher bulunmadı
Doymadı bu cân hicrine diler ki sefer kıla
Çünkü ikamet içinde vaslına zafer bulunmadı
Aşkından Eşrefoğlu Rûmî etme yârin şikâyet
Can ver bu aşka can vermeyince ol bir übâr bulunmadı

*
**

Her kim der ise dâim Lâ İlâhe İllallah
Gönlünde dura kaim Lâ İlâhe İllallah
Endişesi Hak ola gönlü nûr ile dola
Mahşerde deyü gele Lâ İlâhe İllallah
Şu dem ki göçe camı Lâ havfün ola şâmı (177)
Çürütmeye hiç teni Lâ İlâhe İllallah
Aldanmaya hiç şeytan mûnisi ola Rahman
Hem kurtarısar iymân Lâ İlâhe İllallah
Ol gün ki kara yüzler söylemeyeler sözler
Hoş hüccet olup söyler Lâ İlâhe İllallah
Var Eşrefoğlu Rûmî terk etme bu kelâmı
Degil aleddevâmı Lâ İlâhe İllallah (178)

(174) Lâ havfün aleyhim: Onlar için korku yoktur (Kur'ân-ı Kerim, sûre 2, âyet 36).

(175) Deyyâr: Kimse; ev sâhibi.

(176) Dirîğ: Uzak; bir işten kaçınma; yazık ki, heyhât.

(177) Lâ Havfün Aleyhim:: «Onlar için korku yoktur» (Kur'ân-ı Kerim, sûre 2, âyet 36).

(178) Aleddevâm: Mütemâdiyen, sürekli, dâimâ.

*Cehd eyle mâsivâyı tarh edegör gönülden
Tenhâ de cân ü dilden Lâ ilâhe illallah*

*Ciddi tam et kıl amel fırsat sakın fevt olmasın
Hep hevâlardan kesil şeytan sana yol bulmasın
Nefs hevâ arzuları yoldan iletmesin seni
Zerk ü riyâ gavgaları gönlüne gelip dolmasın
Berk yapış şer'in ipine eresin menziline
Kibr ü kin bahl ü hased seni yabana salmasın
Var eriş mürşid katına hizmet et hazretine
Saykal urdur kalbine pasıyla şöyle kalmasın
Gönlünün âyinesin gayrın hayâlinden arıt
Yek cihet kıl kalbini her bir yana dağılmasın
Geç bu sevdây-i sivâdan ki yeter sevdây-i dost
Kible birdir Dost birdir ikilik anılmasın
Eşrefoğlu Rûmî gerçek ol Bir'i sevdin ise
Gönlüne ol Bir'den özgenin hayâli gelmesin*

*Anın aşkı gerek bana gerekmez dünya ukbayı
Ki aşktır maksudum ancak kodum cümle temennâyı
Muhabbet tadın evvelde kodu canım dîmâğında
Kamudan el çekip bu can anar ister o Mevlâyı
Muhib mahbub muhabbet bil hakikatte bular birdir
Anınçün anı sevenler kodular cümle sevdâyı
Anın derdini bilmeyen cihanda nesne bilmedi
Gerekse varsın ol yüz yıl okusun ag u karayn
Anın aşkı kitâbından şular kim okudu bir harf
Hep ismi resmi mahvoldu unuttu cümle mâsivâyı*

*Şarâb-ı lâ-yezâlıden içip hayran ü mest geldim
Sözüm mestâne anınçün eder nükte-i garrâyı (179)
Niderim şol dili ben kim anın söylemeye râzın
Niderim şol gözü ben kim ki görmeye dilârâyı (180)
Var Eşrefoğlu Rûmî sen bu râzı ârife söyle
Ki her bir bi-haber âmî ne bilsin bu muammâyı*

*Benim işbu garib cânım aceb düştü bu sahrâya
Yolunu dosta iltmeğe dolaştı işbu sevdâya*

(179) Garrâ: Güzelim.

(180) Dilârâ: Sevgili.

Meğer bu can bu sevdâyı ezelden tutageldiydi
Yine ol Dost'a varmağa bunu edindi sermâye
Bu sevdâ bir aceb sevdâ getirir başıma gavgâ
Nicenin tâc ü tahtını bu sevdâ verdi yağmaya
Bu sevdâ dediğim aşktır bu sahra dediğim dünyâ
Bu sahrâda bu esfelden bu aşktır ilten a'lâya (181)
(181) İlten: İleten, götüren. Esfel: Aşağı, alçak.

Niceler işbu sahrâda yolun yabana bırakmış
Vatanından cüdâ düşmüş dolaşmış bu harâbâya
Veli her sevdâ aşk olmaz âşıklar diridir ölmez
Ölen şol kimselerdir kim gönül verdi şu dünyâyâ
Bu aşkı Hak bu canlara delil olmağa gönderdi
Bulan aşk odun aşk ile hakikat erdi Mevlâyâ
Gel imdi sen de bul aşkı ki bunda göresin Dost'u
Görenler muntazır olmaz bu gün ol Dost'u ferdâyâ
Sen ey gönlü kara münkir gider inkârı içinden
Didârim görmeyiser der Hak ol münkir a'mâyâ
Eğer dersen ki âşıkım bu aşk yolunda sâdıkım
Budur bu da'vaya ma'ni koyasın canı ortaya
Ey Eşrefoğlu Rûmî sen bu aşktan hergiz ayrılma
Bu aşk cûşiyledir katre taşıp vardığı deryâyâ
Bu aşk bir derd-i âhîdir gidenin Hak'ka râhidir
Bu aşka berk yapış zinhar kayıkma dünya ukbâyâ (182)

*
**

Bencileyin yüzü kara gelmemiştir hiç bir dahi
Ben ettiğim yazıkları ıstıtmıştır hiç bir dahi
Dâim işim nefis arzusu açılmadı gönlüm pası
Bencileyin Hak'ka âsi olmamıştır hiç bir dahi
Gıydim dervişler donunu illa varmadım yolunu
Yolu ben azdağımlayın azmamıştır hiç bir dahi
Ömrüm yetiştî âhire dürüşmedim hiç bir hayra
Bencileyin gönlü kara gelmemiştir hiç bir dahi
Her amelim oldu riyâ lâayk işim yok Tanrı'ya
Bu ben düştüğüm korkuya düşmemiştir hiç bir dahi

Öyle ki ben aldannmışım aldannmamış hiç bir dahi
Eşrefoğlu Rûmî nide işbu derdi ile gide
Öyle ki âh ü zâr ede etmemiştir hiç bir dahi

(182) Kayıkmak: Aldırmak, önem vermek, değer vermek.

Ey aceb bilsem nedir yâ Rab bu derdin câresi
 Gün gün artar hiç onulmaz yüreğimin yâresi
 Yüreğimin yâresine hiç tabib kılmaç ilaç
 Ey aceb var mı dahi benim gibi bî-câresi
 Câresi bî-cârelik yine bu derdin câresi
 Gün belâ burcundadır âşıkları seyyâresi
 Gözü yaşlı bağı başlı yüreği delik delik
 Olmuşum âlem içinde aşkının âvâresi
 Her kim inler bu belâdan varsın ol âşık değil
 Görsün ol bir ana neyler dünyanın mekkâresi
 Dünyâ-yı mekkâreye her kim dolaştı tâ ebed
 Gitmedi gitmeyiser anın yüzünün karası
 Her kimin gönlünde zerre denli dünyâ hübbi var (184)
 Anı mahrûm etti bilsin nefsinin emmâresi
 Dost yolunda âşıkı ger kılsalar yüzbin pâre
 Dönmeye Dost Dost deyü çağıra her bir pâresi
 Eşrefoğlu Rûmî bu derde giriftâr olalı
 Düştü bir deryâya kim yoktur anın kenâresi

*
**

Seni bunda komazlar gönlünü bundan götür
 Terk eyle kibr ü kîni bir gönül ele getir
 Buna gönül bağlayıp nefsine uyar isen
 Ol nefsin alırseni doğru tamuya ilter
 Bunda kimesne kalmaz gelen gider anılmaz
 Yol düşvar korku kati işini bunda bitir (189)
 Bunda kimesne kalmaz gelen gider anılmaz
 Gafletten uyar canın aklın başına yetir
 Kani bunda gelenler mülk benimdir diyenler
 Şimdi gör nice onlar toprak oluban yatur
 Mülkün ıssı bellidir ya bu da'viler nedir (190)
 Var utan da'vayı ko top yüz karasın artır
 İste bul Tanrı hâsın sıldır gönlünün pasın
 Gir evliyâ yoluna canın rahmete batır
 Fırsatın elde iken düş menzile eriş sen

(184) Hüb: Sevgi, muhabbet.

(186) Mûr: Karınca.

(187) Gayyur: Gayretli.

(188) Dûr: Uzak.

(189) Düşvar: Güç, çetin, zor. Kati: Çok.

(190) Issı: Sâhip.

*Bu derbendi geç dahi var şâd oluban otur
Eşrefoğlu Rûmî var ilk öğüdünü sen al
Kevneyni ardına at yüzün hazrete götür*

*
**

*Bir dem dilim tuta idim aşk komaz beni söyletir
Aceblemen söyledığım aşk âdeti böyledir (191)
Bu aşk beni deli kıldı aklımı başımdan aldı
Mecnunleyin dün ü günü zârı kıluban inletir
Aşktır beni benden alan sevdiklerimden ayıran
Kimdir aşka karşı duran şahları baştan aladır
Aşk kime ki saldı sâye başını verdi gavgaya (192)
Mansurleyin esrük deli Enelhak ma'vâ iledir
Acceptir bu aşkın işi gönülden sürer teşvîşi (193)
Gözlerden akıtır yaşı yürekte odu bilebilir
Her kimin aşkı var ise içinde od yanar ise
Zehî bahtlıdurur canı sohbeti ol Dost iledir
Aşktır gönülde nûr olan aşktır Mûsa'ya Tûr olan
Aşktır ki İsâ deminde ölümler diri kıladır
Gel âşık ol şâd olasin gussadan âzâd olasin
Dürr-i yetîmi bulasin bu aşk bahrine daladur (194)
Eşrefoğlu Rûmî söyler ile şara haber eyler
Kim ki âşık olmak diler gelsin beriye saladur*

*
**

*Gönlüm alanın sözünü dâim söyleyesim gelir
Derd hânıyla âşıkları her dem toplayasım gelir (195)
Dünyâ nedir dost yoluna âşık anı terk etmeye
Bir canım var ol Dost için kurban eyleyesim gelir
Bu od ü su ile toprak libasın çıkarıp döküp
Anın vahdet deryâsına girip boylayasım gelir*

*Pervâne gibi bi-karar şâhın cemâli şem'ine
Düşüp tutuşuban her dem yanıp parlayasım gelir
Aceb şûride bülbülüm dün ü gün kılırım zârı (196)
Dost bahçesinin güllerin müdam toplayasım gelir
Eşrefoğlu Rûmî eder maksûdum anın derdidir
Bir dem dertsiz olur isem can ısmarlayasım gelir*

(191) Aceblemek: Yadırgamak.

(192) Sâye: Gölge.

(193) Teşvîş: Kargaşalık, düzensizlik.

(194) Dürr-i yetîmi: Sedefinden ayrılmış inci.

(195) Toylamak: Ziyâfet çekmek. Hân: sofrâ

(196) Şûride: Perîşân.

*Canımı üryân edip saldım bu aşk deryâsına
Nâgehân aşkın sataştım dürr-i bî-hemtâsına*

*İlm ü akl ü zühâ ü takvâ çün hicab oldu bana
Küllî sevdâdan geçip düştüm anın sevdâsına
Mâsivâdan göz yumup gördüm anın didârını
Kendüzümden el yudum girdim fenâ sahrâsına
Ol fenâdan bir fenâyâ bir fenâdan key fenâ (197)
Key fenâdan sonra eriştim anın bekasına
Bir bekadır ol beka hergiz fenâ ermez ana (198)
Aklını kogl eresin bu sırrın ma'nâsına
Akl ile aşka girilmez aşk aklı mahv eder
Akl aşkın ol sebebden gelemes yöresine (199)
Âkil ister cennet ü hûr u kusûr gılman ola (200)
Âşkın hiç meyli yoktur cennet ü ni'mâsına
Âşık ol kim göresin Dost yüzünü bunda bugün
Mağrur olma zâhidin ol va'de-i ferdâsına
Va'de-i ferdâyâ köymes âşık-ı şûrîdeler
Göz karardır düşer irer zülfünün karasına
Eşrefoğlu Rûmî aşktan hoş haber verdi yine
Müddeînin hiç kulak ırmaz kuru da'vâsına
Müddeînin her sözünde vardurur nice garaz
Tâlib isen girme zinhar müddeî arasına*

*
**

*Ger kadîmi Dost gerekse ol kadîmi iste bul
Andan özge senden arın var anın derdiyle dol
Andan ayrı hep fenâdır bâki oldur lâ-yezâl
Dün gün ana hizmet eyle var ana gerçek kul ol
Kim ana gerçek kul olsa tâ ebed âzâd olur
Hiç zevâl ermez ana çün Dost anı kaldı kabul
Dünyanın lezzetine aldanma kim tezcek geçer (201)
Heşt Behiştten fâriğ ol kim bulasın Hazret'e yol (202)
Var götür küllî hevesten gönlünü ey yol eri
Varlığın yokluğa degşir ölmeğinden öndün öl (203)*

(197) Key: Pek, çok.

(198) Hergiz: Aslâ, hiçbir zaman.

(199) Yöre: Yöre, çevre, kenar.

(200) Kusûr: Kasırlar, köşkler.

(201) Tezcek: Çabuk, hızlı.

(202) Heşt Behişt: Sekiz Cennet.

(203) Degşir: Değıştir, tercih et.

Ölümünden öndün ölendir bugün Dost'u gören
Bu sözüm Hak'dır inan öyle buyurdu ol Resûl
Bundan içrû dahi sözüm var diyem anlar isen
Var seni külli yetür tâ sen gidesin kala ol

Eşrefoğlu Rûmî'nin tut pendini tâlib isen
Hak nûru tâ gönlüne senin dahi ede nüzûl

**

Hak-sever Hak-sevenlerden dolundurmaz cemâlini
Veli sevmeye hergiz tadıramaz vashı balını (204)
Budur bil âdet-i Mevlâ ki sevmez sevmiyeni aslâ
Koğar kurbi civârından eder ba'de azâbını
Tamu odundan artıktır onun ayrılığı odu
Bu oda yanmasın kimse bu ayrılık firâkını

Ki ondan yine bir câma dolu sundu ve içirdi
Beni bir sahva çıkardı ki andan seçtim âlmı (205)
Şarâb-ı sâfi içildi elinden âhı saçıldı
Yüzünden berki açıldı ayân eyledi râzını
Bu râzı ol bilir kim aşk anı mahv-ı fenâ kıldı
Fenâsız ömre erişti bulup Dost'un bekasını
Bu Eşrefoğlu Rûmî'nin sözün ârif bilir ârif
Ne bilsin değme bir nâdan bu uşşâkın kelâmını
Bu fenâyâ sen neden böyle gönül verdin ey yâr
Ey aceb düşmez mi hergiz önüne ol bâki dâr
İşbu mâl ü mülk oğul kız bâğ ü bahçe don ü tay
Bunda kahr sen gidersin sinliğe nâcâr ü çâr
Buna gönül bağlayıp mağrur olup kalmak neden
Çünkü bir köprüdürür gelen geçer kalmaz karar
Niceler bu köprüde yaptı imâretler delim
Âhir ecel seli geldi kıldı anı târîmar
Ger nebîdir ger velî ger pâdişâh ü ger gedâ
Gör bu köprüden gelip kamu nice geçti geçer
Uşlu isen sen de geç hergiz imâret eyleme
Usan olma gafil olma geldiğin işi başâr
Seni Hak niçin yarattı niye geldin bunda sen
An bil kim bilmeğe getirdi seni Girdigâr
Geç bu benlik da'visinden yokluğu eyle kabul
Hazrete varırsın âhir bâri yokluk ile var
Hazrete yokluk ile varan kişi key şâd olur

(204) Veli: Velâkin, gelgelelim ki.

(205) Sahv: Ayıldıktan sonra suurun yerine gelmesi.

*Binüben cennet Burak'ına görisedir dâdar
Şöhreti ko şöhret âfettir dedi Hayrülbeşer
Seni koymaz oda illâ işbu nâmûs ile âr
Eşrefoğlu Rûmî bu pendî yürü sen sana ver
Var kanâat cübbesin giy uzlet eyle ihtiyâr*

*Bu dünyâya verme gönül dünyâ sana kalır değil
Dünyâ seven Dost katına yüz ağıyla varır değil
Bu dünyânın muhabbeti şol ağulu bal gibidir
Ağusun bilen ol bala parmağını banar değil
Bu dünyânın zehri kati cana erer mazarratı
Zehrini bilmeyen bunun kendüyi sakınır değil
Bu dünyâyı derip yağma âhîr koyup gitsen gerek
Koyup gideceğin sanan dünyâyı devşirir değil
Âşıkların gönlü kuşu düşmez dünyâ tuzağına
Gerçek eren bu dünyâyı hiç muhale alır değil
Ol Hak habîbi Mustafâ bu dünyâya cîfe dedi
Önü usu olan kişi cîfeye aldanır değil
Pes yine mahrem olmağa ol Şâh'a bir şahbaz gerek
Yoksa değme kuş avlayan ulu Şâh'a varır değil
Eşrefoğlu Rûmî sen de eğer Şâh'a mahrem isen
Himmetin gözüne kevneyn zerre denlü gelir değil
Gel bu aşkın şerbetinden bir kadeh nûş eylegil
Gel bu aşkile başını tâ ebed hoş eylegil
Gel berü gel aşk elinde dolu peymâne götür
Gel bu mecliste bugün sen canı sarhoş eylegil
Gel bu âşıklar önünde yere sal nâmûsunu
Gel bu zühdü aşka değiş aklı medhûş eylegil
Gel bu aşk pâzârına gir yoğa sat hep varını
Gel berü külli hevesten gönlünü boş eylegil
Gel beküllâ mâsivâdan yüz çevir yum gözünü
Gel bugün can gözün aç Dost yüzüne tuş eylegil
Gel bu aşk ile bugün katreni deryâya ilet
Gel berü deryâ ile deryâ olup cûş eylegil
Gel bu aşk deryâsının dermek dîlersen dürlerin
Gel bu Eşrefoğlu Rûmî sözlerin gûş eylegil*

*Bu aşk düştü canımıza bahar eyledi kışımız
Kaygı bulutların sürdü komadı hiç teşvîşimiz
Dîlimizde ol Dost idi canımızda ol Dost idi*

Gönlümüzü ol Dost aldı unuttuk yad bilişimiz
Dosttur heman endişemiz Dostu sevmektir pîşemiz
Ol Dostu sevmekden özge bir dahi yoktur işimiz
Ol sultandır biz ona kul her dem yeni yeni nüzul
Andandır bu cümle usul andandır her bahşışımız

Biz ol Dost ile diriyiz Dostsuz olursak ölürüz
Dosttur bize ten can olan Dost ile her cümbüşümüz
Eşrefoğlu Rûmî aydur Dost bizi şöyle alıptır
Mahlûktan kesilip dürür alışımız verişimiz

**

Sen ezel sultan idin şimdi niye oldun esîr
Eksiğin yok bay idin böyle neden oldun fakîr
On sekiz bin âlemin Halkı sana müştâk idi
Yerde gökte hep melekler sana olmazdı nazîr
Bakar idin Dost yüzüne iştirdin Dost sözün
Ey aceb noldu sana şimdi kör oldun hem sağır
Lâ-mekân Kafında hayme kuruben yaylar idin
İşbu hâristan içinde kaldın üş hor ü hakîr
Şâhbâz-ı Kuds idin hem mahrem-i esrâr idin
Şimdi şöylesin neden bîgâne düşmüşsün debîr
Şâh ile kıldığın ol ahdi meğer yenilemedin
Getiripsin şah katında yüzüne key ulugir
Habs içinde sen bu can Yûsuf'un evkâr eyledin
Bu beden Mısırına nefsin dîvinî kıldın emîr (206)
Bu harâbatın hayâlâtı tamâm aldı seni
Hiç demezsin ki serencâmın ne olırsar nâgehân
Ol uzak yollara sen bir gün gidersen nâgehân
Azuğun yok yahn ayak ü yayak yolun ağır
Ne şehre uğrar yolun ne hod pazâra hâzır ol
Bundan al uzak bend yüküne bugün bunda devşir
Gele bir tövbeye gel gayret demidir gayret et
Gayri terk et kim sana ol Dost destgîr
Yoksa toprak olıcak hiç tevbeyle ermez elin
Nice bin yıllar edersin zâr ü feryâd ü nefîr (207)
Her ki tövbe kıldı bir kaç gün ölümden ilerü
İşitenler anın adın rahmetullâhü okur
Eşrefoğlu Rûmî bu sözüm sanadır ki işt

(206) Div: Dev.

(207) Nefir: Kervanın hareket borusu.

*Can kuşun uçurmadan gözünü aç aklını dir
Nakşa aldanma ki hergiz sen cüda' düşmeyesin
Dost yüzünden gözün ırma canını başını der*

*
**

*Dün ü gün durma zikr et ol Hudâyı
K-ânın zikri verir cânâ safâyı
Bu fânî ömrü Dost yoluna harc et
Dilersen bulasın ömr-i bekâyı
Belâsını anın baş üzre çek kim
Diye Dost dahi sana «dost biyâyı» (208)
Sözün işitme degme bir habîsin
Refik edinme herbir bî-nevâyı
Nice bir nice bu ten perver olmak
Nice kılmak bu nefse merhabâyı
Meğer kerkessin avın oldu murdar (209)
Hemin sayd edemezsin sen hümdâyı (210)
Cihan yüzüne geldiğine bakma
Döner yüzü eder bir gün cefâyı
Dilersen Hak kıla sende tecellî
Gönülde koma hergiz mâsivâyı
Meleklerden öte seyran gerekse
Bu cismin sıkletine kıl devâyı
Gözünden sil enâniyet sebâlin
Dolu Hak göresin arz ü semâyı
Bu aşk bahrinde Eşrefoğlu Rûmî
Çıkardı düri ol giran behâyı
Bu deryânın kenârın bekle zinhar
Ko bir türlü dahi tedbîr ü râyi
Bu gevher eline düşse gümansız
Edesin Hak'ka hamd ile senâyı*

*
**

*Ey gönül var kim bu derdden sen haberdâr olmadın
Anın içindir bu yolda sen çeker dar olmadın
Ey gönül var kim benimle Dost'a karşı yenmedin
Çok cefâlar eyledin bana vefâdar olmadın
Her gece fikrinde ben bir lâhza hâba varmadım
Sen benimle yâr olup bir gece bîdâr olmadın*

(208) Dost biyâyı: Ey dost gel!

(209) Kerkes: Akbaba kuğu.

(210) Sayd etmek: Avlamak.

Ben doladım Dost zülfün boynuna kılmak kemend
Sen perişanlık edip ol dâra berdâr olmadın
Ben ki ol Şâhın cemâli şem'ine pervâneyim
Pes senin gibi gönül varsın bana mahrem değil
Çünkü bu aşk zehrini benimle tadar olmadın
Eşrefoğlu Rûmî ile yoldaş oluben gönül
Geçüben assı ziyandan dosta gider olmadın (211)

Duymasın bu can gönül ben Dost'a pinhan giderim
Akl ü can bigânedir bî-dil ü bî-can giderim
Mâsivâ rengin dökiüp aşk ile hem-renk oldum iş
Kodum insan varlığını şöyle üryan giderim

Bu harâbâtın niçin mi'mârı olam çünkü ben
Dost ile kıldım ezelde ahd ü peyman giderim
Eşrefoğlu Rûmî'yim aşkı şarâbından anın
Tâ ebed şûrîde şeydâ mest ü hayran giderim
Ol şarâbın cür'asına vermişim kevneyi ben
Vasl-ı ydine erip canımı kurban giderim

Ârif ol kim bilesin esrârını
Bu gözünle göresin envârını
Heşt Behişt'den fâriğ ol can terkin ur
Bunda bul yâri bugün ko yarını
Kim ki bunda bulmak ister yarını
Varsın ol hep yâre versin varını
Yârını yârına koyan kimseler
Bellidir terk edemez ağıyârını
Her kim ağıyâra uyup yarı kodu
Tâ ebed görmeye ol dildârını
Yâre yâr olmak gerek yâr isteyen
Yâr için komak gerektir ârını
Bunda bugün yâre sen yâr ol dahi
Fâriğ ol var kim bulur yar yârını
Gayrı terk eyle ki ayne eresin
Yuyasın aynıyle gayrın bârını
Yardan ayrı bir nefes olmayasın

(211) Ası: Kâr.

(212) İrcii: Cenâb-ı Hakkın kullarına: «Bana dönüntüz!» demesi (Kur'ân-ı Kerîm). Tabl: Büyük davul.

Çün veresin yâre gönül şarını
Kande baksan yâri göresin heman
Görmeyesin bir dahî deyyârını
Ârif anladı ve nâdan tanladı
Eşrefoğlu Rûmî'nin sözlerini

Nakkaşımız bizi ezel bî-levn ü renk yazıpdurur
Levh-i gönülden gayrının nakşını hep bozupdurur
Kullab urup cânımıza dün gün çeker kendüziine
Küllî cihandan serteser meylimizi üzüpdürür
Yer ü gök dahi olmadan kalû belâ söylenmeden
Kendi cemâlin görmege gözgü bizi düzüpdürür

Gör âşık nider ten canı dün gün anı ister anı
Gel gör anı sevenleri dü cihandan bezüpdürür
Gör âşık-ı âvâredir azmî hemen ol yâredir
Düşübeni eyle şara âlemi hep gezüpdürür
Bu Eşrefoğlu Rûmî aşk deryasının mevcleri
Taşdan taş a çala çala mahv eyleyip ezipdürür

Göreliden yüzünü derd ü belâ bana şikâr oldu
İniltim arttı gün günden gözüüm yaşı pınar oldu
Gözüüm dünyâyı hiç görmez akar kanlı yaşım durmaz
Bu derd ü bu firak ile içim dışım buhar oldu
Aceb Yârab ne derttir bu getirmez gözüme uyku
İçimdeki yanan od hod harenlerim yakar oldu
Gönül fikrindedir hayran bu can âvâre sergerdan
Bu sevdâyâ düşeliden dü-âlem bana tar oldu
İniltim âleme doldu gören aydur buna noldu
Esirgeyip bu Halk derdim geri bana sorar oldu
Benim derdim hemen ol yar bana ne il gerek ne şar
Bu can ancak anı ister kamusundan bizâr oldu
Yüreğim yâresine hem gözüüm yaşı yeter merhem
Geceler subhadek bu gam bana mûnis-i yâr oldu
Gamı yârin heman yardır saâdet kimde gam vardır
Şular kim gerçek erlerdir gamı bugün çeker oldu
Var Eşrefoğlu Rûmî var bu derdi kılma âşikâr
Sana çün derdi zehrin yar dolu dolu sunar oldu

Benim derdim emi yârin gamadır
Bu cismim merhemî gözüüm nemidir
Ahımdan zarlığımdan iniltimden

Feleklerde melekler hep semî'dir
Kimin gönlünde kim bu derd odu yok
Kamu hayvanların kemden kemidir
Bu derd oduna kim yandı göyündü
Bilin anı ki kâmil âdemîdir
Yedi tâmu odu bu derd odunun
Katında sanki bir kâğılcıdır
Bugün bu derd oduna yanmayanın
Yarın dûzehde yanmak lâzımdır
Saâdet güncinin kilidi dilin
Sorarsın ehl-i derdin bir demidir
Saladur gelsin ol pervâne âşık
Bu derd oduna yansın kim demidir
Bu derdden Eşrefoğlu Rûmî ölse
Elem değil düğünü bayramıdır
Tutarsan Hak sözü Hak'ı göresin
Uyarsan nefse hergiz görmiyesin
Anın sevdasına düş gayri terket
Nice beyhûde sevdâlar kovasın
Gönül kim hâssa Dost'un halvetidir
Niçin sen ana düşmenler koyasın
Gider hübbini mahlûkun gönülden
Gönülden Hâlik'e tâ yol bulasın
Cinâyettir gönüle gayri koymak
Tahâret oldurur Hak'ı sevesin
Gel anın derdine düş gayri hep ko
Gümansız aynile gayri yuyasın
Kuşangül kendine himmet kuşağın
Binip cidd atına menzîl âlasın
Sana senden eğer olmazsa himmet
Kaçan maksûda ki vâsıl olasın
Sen ey can varlığın nûrun sevindir
Ki bu ism ü resimden kurtulasın
Gidersen sen vücûdun zulmetini
Bulup âb-ı hayât için kanasın
Senin gönlün o şâh'ın gözgüsüdür
Dürüş cehd eyle gözgüyü silesin
Göresin anda aks urmuş cemâli
Soluk dem sen anı seni sanasın
Eğer kalırsan işbu sanda sen
Bu menzilde henüz bir bî-nevâsın
Gerek varlığın anda mahv edesin

Anın ile anı görüp bilesin
Bu dediğim cemâli pertevinden
Dahi bir noktadır ki anlayasın
Eceb remz eyler Eşrefoğlu Rûmî
Seni kogıl ki bu remzi duyasın
Bu remzi kim bilirse oldur insan
Bunu bilmeyene hayvan diyesin

**

Kanâat gencine elin meğer erişmedi senin
Anınçün nefsin ucundan bıraktın mihnete canın
Gel öziñ mihnete salma bu fânî zevke aldanma
Serâbı su sanıp kalma sözün işitme şeytânın
Yemek içmek ve ni'metler dün ü gün dünya komaklar
Bu düzmekler bu bozmaklar kati mihnetdürür cânın
Bu dünyâ dâmına düşme varıp şeytana baş koşma
Bahıl nâkes yolundan çık yürüsün hayr ü ihsânın
Bu mâl ü mülk ü hânuman senin nendir eyâ miskin
Gör ol ne kıldı mâline ya mülküine Süleyman'ın
Senin oldur ki elinle anı sen miskine verdin
Senin değil senin değil senin ardında kalamın
Sen anı var ise korsun döker saçar vü yer içer
Senin hasret vü derd ile karılır toprağa tenin
Elinde fırsatın varken malına mâlik ol zinhar
Hiç assı kulmayısardır sana sonragı pişmanın
Tama' hırs ü hased iki elin kolun dilin bağlar
Ciddâl ü kibr ü bahlî mekr bulardır alan iymânı
Sana çün verdi Hak varlık dedi Kur'an ile enfık (213)
Sakın sen etme bahıllık cehennem etme cinâmn
Var ol nefsin itin kör et kanâat eyle elbir et
Yerin cennet işin hûr et gel uy, hükmüne Kur'an'ın
Ayr nefsinî şeytandan ki sırlar duyasın candan
Atâlar ere Sultandan yakına ere gümanın
Eğer hep varlığın versen bu varlıktan seni yorsan
Ana yokluk ile varsan dîdarın göresin anın
Zîra dîdar yolu yokluk varır cennete cömerdlük
Gider tâmuya nâkeslik bulardır yolu insânın
Velî yokluk yolun tutsan ne hoştur Ol Şah'a yetsen
Fenâ bahrinde mahv etsen düzeli ayin erkânın
Kalaydın Dost ile bâki olaydın âleme sâkî

(213) Enfık: Besle (Nafaka ver!).

Felek atlasın üstünde kuraydın cısr-ı sayvanın (214)
Bu Eşrefoğlu Rûmî'nin tutarsan pendin ey dervîş
Olasın âlem içinde murâdâ cümle eşyânın

**

Gel bu nefsin zulmetini tozunu sîr âradan
Kande baksan gözlerine görünüñ ol Yaradan
Cümle eşyâda tecellisi Hak'ın zâhir veli
Görmez anı nefsin kurtarmayan emmâreden
Nefsin emmâreden kurtarmağa key er gerek
Yoksa gevher kıymetin isteme seng-i hâreden
Mâsivanın nakşını külli gönülden sil gider
Tâ ebed yüzün çevir bu dünya-yı mekkâreden
Âyin erkân aşk yolunda böyledir bellü beyan
Can verip baş oynayanlar isteyeler çâreden
Gözsüze bak gör demekten assı yoktur zerrece
Çün enânîyyet sebeli gitmez ol biçâreden (215)
Nice bir elfaz-ı ma'nâ bahs edersin ey fakîh
Var utan ki Hak münezzehdir bu ağ u karadan
Geç bu sûret âleminden gir maânî mülküne
Seyr edip sırlar duyasin seb'a-i seyyâreden (216)
Âdemin sırrıdır ol nûr-i İlâhî bil yakîn
Sûreti gerçi kim olmuştur anın dört pâreden
Eşrefoğlu Rûmî sözlerin senin mermûzdur (217)
Ârif olanlar bu remzi fehmeder işâreden (218)

**

Gönül derdi ile yârin aceb şûrîde şeydâdır
Bu aşk içinde san kim ol bugün Mecnûn-i Kaysâ'dır (219)
Ben ayduram ki ey gönül o bâkî Şâh sen bir kul
Bu aşk haddin senin değil bu bir olur temennâdır
Gönül hiç sözüme işitmez gelip kendüyi cem'etmez
Beni bırakuban gitti durağı kûh ü sahrâdır
Nasîhattan derim bir söz bana hâcet kılır yüz söz
Derim beni koyup gitme bana der bu ne gavgadır
Ben ederim bu yol uzak bu yola çok gerek yarag (220)
Dedi bu yolda yok olmak hep esbâb-ı müheyyâdır (220a)

(214) Cısr: Köprü. Sayvan: Saçak.

(215) Sebel: Perde.

(216) Seb'a-i seyyâre: Yedi gezegen.

(217) Mermûz: Remzli; işâretli.

(218) İşâre: İşâret.

(219) Mecnûn-i Kaysâ: Kays adlı mecnûn.

(220) Yerag: Hazırlık.

(220a) Müheyyâ: Düzenlenmiş, tertib edilmiş olan.

Dedim bu yol belâlıdır cefâ mihnetle doludur
Dedi kahrı nuru anın benim gözüme tutyadır
Dedim gönül bu yolda bunu gerek ağular yutmak
Dedi aşk ile zehr içmek bana sükkâr ü helvâdır
Dedim gönül bu yolda sen gerek bin kez veresin can
Dedi bir günde bin kez can verirsem dahi sezâdır
Dedim nola gönül gelsen benim bir hâlimi sorsan
Dedi bu yolda ben ü sen demeklik külli hatadır
Yine dedim ki hey gönül bu sevdâ key uludur key
Dedi sen beni yoğa say bu aşkın işi böyledir
Dedim gönül ki kendiden kimesne bu yola varmaz
Dedi benim bu varmağım gerü anınla anadır
Bıraktı halkı gözünden geçübün kış u yazından
Elini yudu özünden heman maksûdu Mevlâdır
Bu Eşrefoğlu Rûmî'nin ulaştı gönül çün Dost'a
Tamam keşneyni unuttu gönül Dost ile tenhâdır
Dahi gönül sözü çoktur eğer dersem anı olmaz
Ne hâcet söylemek âme bilir ârif ki ol nedir

**

Ger ola ömrüm cihanda sad-hezâr
Sanmanız benden gide bu derd-i yâr
Ger ölem toprak ola süngüklerim (221)
Toprağında buluna aşktan eser
Ger kuyâmet ola topraktan duram
Çağırâm Dost Dost deyû verem haber
Yoğ idi bu yer ü gök ins ü melek
Âşık idim anda ben rûy-i nigâr
Ben anınla âşık ü ma'sûk iken
Dahi ne deyyar var idi ne diyâr (222)
Deprenir dil yoğ idi henüz dahi
Ben anı zikr eder idim bî-karâr
Şimdi bu aşktan nite ayru olam
Çün ezelden gelmişim mest-i humâr
Mâl ü mülk ü hânımânım aşkdürür
Niderim keşneyni ben aşksız ey yâr
Gösteren aşktır bana ol Dost yüzün
Dost'a varır kim ki bu aşka uyar
Kim ki andan bunda âşık gelmedi
Oldur ol kim yürüyüp dünyâ kovar

(221) Sügük, sögük: Kemik.

(222) Deyyâr: Kimse; ev sâhibi.

Eşrefoğlu Rûmî ezel tâ ebed
Şöyle aşık geldi hem aşık gider
Anın için sözleri mestânedir
Mest olanlar hemîşe cânâ kıyar (223)
Âşık-ı şûrîde dil mest-i harâb
Âşk oduna tutuşup dâim yanar

Düşeli aşkın bu cânım iline
Beni bıraktı bu haikın diline
Gözlerimden yaş ile kan akıtır
İlla yaşım dilemezim siline
Zîra aktıkça gözümden kanlı yaş
Hoş tesellîler gelir ben kuluna
Hoş yaraşır aşıkâ gözü yaş
Kim ki âşıkça gözünden biüne
Ben bu aşktan bir nefes ayrılmazım
Ger yüreğim şerha şerha diline
Âşk ile ben bir demimi vermezim
Âşksızın olan ömrün bin yılına
İsmi resmi Eşrefoğlu Rûmî'nin
Kül olup savruldu aşkın yeline
Kalmadı nâmı nişânı zerrece
Garka varıp gitti aşkın seline

Bahr-i umman kuşuyum yerim mekânım andadır
Bunda adım süregeldim dü cihânım andadır
Mevc urup ol bahr-i umman bunda bıraktı beni
Derd-i bi-hemtâ benim ma'den-i kânım andadır (224)
Çağa çaylak baş açık yğın ayak geldim garîb
Tâc ü tahtım mâl ü mülküm hânımânım andadır
Bunda tuzağa tutuldum ben de düştüm nâgehân
Bülbülüm zârılığım ol gülsitânım andadır
Bunda geldim Eşrefoğlu Rûmî dediler bana
Dahi bundan özge benim ad ü sanım andadır

Nefsi zindan eylegil dâyim riyâzet-hânede
Kim haâls olup gidesin sen dahi ol hânede
Tak riyâzet zencirin boynuna nefsin aşk ile
Tâ ki nefsin divlerin getiresin iymanda

(223) Hemîşe: Dâimâ.

(224) Bi-hemtâ: Eşsiz, benzersiz, emsalsiz.

Bend edip nefsi bırak açlık susuzluk câhına
 Zikr kılıcın ele al gir yola merdânede
 Evliyâ vü Enbiyâ hak yola böyle girdiler
 Nefslerin kahr ettiler kıydılar hem cana da
 Çünkü cana kıydılar küllî hevesten geçtiler
 Lâmekândan da ilerü gittiler seyranda
 Bend edip salmaz isen nefsi riyâzet câhına (225)
 Sen Hudâ bendindesin hiç düşmegil gümana da
 Kim ki nefsi bağlayıp kılmadı kendüye mutî
 Nefse firkatte giriftâr oldu ol şeytâna da
 Nefsülemmâre diler emrinde dâim olasin
 Hiç itâat etmeyesin ol yüce sultana da
 Eşrefoğlu Rûmî kim nefsi müslûmân ettise
 Mürşid-i hâdi olur ol cinne hem insâna da

**

Yüreğime Dost derdi urdu türlü yâreler
 Kim tabibler ana bulmaz ne devâ ne câreler
 İlla oldur Dost vash ana dermân ü tabîb
 Andan özge her ne kulsam yüreğimi pâreler
 Kim ezel gününde Şâh'a mahrem-i esrâr ise
 Haldaşımdır zârdaşımdır gelsin ol âvâreler
 El tutuşup gidelim Dost'dan yana ive ive (226)
 Bizi bunda aldamasın işbu aklar kareler
 İlmine mağrur olanlar kaldı aşktan bî-nasîb
 Aşıkın bir lem'asına ermez ol bî-câreler
 Âlidir aşk meclisi bî-derd olanlar eremez
 Gönül bî-derdin katıdır sanki seng-i hâreler
 Aşık-ı şûrîdeler şûrîde şeydâ oluban (227)
 Taş gibi gönülleri yumşak muma döndüreler
 Dost derdiyle hemîşe teşne - dil olanları
 Dost vash şerbetiyle dâyimâ suvâreler (228)
 Eşrefoğlu Rûmî'ye sorar isen Dost kandedir
 Diye yer gök arş ü kürsî dopdolu her aralar
 İlla görmez anı bu ten gözü can gözü gerek
 Can gözün açmağa bir mürşid katına vâreler

**

(225) Câh: Kuyu.

(226) İve ive: Çarçabuk.

(227) Şûrîde: Perişan, darmadağın. Şeydâ: Aklını yitirmiş, deli.

(228) Suvâreler: Suvaralar, içireler.

Nolayn bir derviş olsam hoş yürüsem dervişâne
 Terk eylesem kibr ü kini yüz sürüsem irişene (228a)
 Kande baksam Dost'u görsem dâim Dost haberin versem
 Dost Dost desem Dosta ersem gelip Dostu soruşane
 Döksem gözlerim yaşını artırsam bağrım başın
 Bıraksam dünyâ işini azm etsem ol bi-nişâne
 Kosam nefsin çirkin huyun hiç vermesem nefse boyun
 Aşk içinde erkân âyin budur Dost'a gidişâne
 Şeyh elinden giysem kisvet nefs elinden kulsam feryâd
 Aşk elinden versem şerbet yanubanı tutuşana
 Eşrefoğlu Rûmî söyler ile şâra haber eyler
 Kim ki Dist'u görmek diler varsın Dost'a bilişene
 Ol zaman kim ben o Dost'dan ayrı düştüm oldum ırak
 Hasret ü derd ü âh ile çok ağladım tuttum firak
 İstedim yedi iklim ne Rûm'u kodum ne Şam'ı
 Gezdim yürüdüm tamâmi başım açık yalın ayak
 Yer mi kodum istemedik âdem mi kodum sormadık
 Aç ü susuz halvetlerde zâri kılır idim yavlak (229)
 Kimse hâlim bilmez idi derdime em kılmaz idi (230)
 Derdim kime söyler isem der idi bana zî-ahmak (231)
 Derdim benim ol yâr idi âlem bana ağıyâr idi
 Gözüm yaşı revan olup akardı sanki bir ırmak
 Dirdim bulam mı ben anı komuştum ortaya canı (232)
 Her kim görür ise beni delidir der idi mutlak
 Ne uslu ne deli idim ne diri ne ölü idim
 Dost fikriyle dolu idim endişem Dost idi ancak
 Dost Dost deyu gider idim Dost kandedir sorar idim
 Dost haberin verenlere ederdim yüzümü toprak

.
 Yaktım oda defterleri terk ettim ol tertibleri
 Gördüm ki key hicab imiş âşıklara bu kara ak
 Geçtim bu akdan karadan ikiliği sürdüm aradan
 Birliğe yettim Dost ile birlikten okudum sebak (232a)
 Eşrefoğlu Rûmî gibi gir bu yola gerçek isen
 Tâ âşıklar arasında sana dahi derler sadak
 Bilesin bu muammâyı yermiyessin yoksul bayı
 Bir bakasın hâse âmme tutmayasın kimseye tak

(228a) İrişene: Erişinceye dek.

(229) Yavlak: Gaip bir şekilde; bellisiz.

(230) Em: Derman, ilaç.

(231) Zî: Zehî: Amma da, ne de.

(232) Dirdim: Der idim.

(232a) Sebak: Ders.

Bu derdimden inler idim derdim bana dermân imiş
 Bî-derd olan kimselerin dek adı müslüman imiş
 Bî-derd olan insan değil hiç ameli olmaz kabul
 Derdsiz kişi bu âlemde bir yularsız hayvan imiş
 Hayvan deme insan deme hergiz yaramaz bir âme
 Çün ermedi aşka deme varsın kim ol bî-cân imiş
 Ko gitsin ol derdsiz ebter bu derd bize derman yeter
 Kim bundan anda derd ilter yardımcısı Sübhân imiş
 Derdlilerin âh ü sûzi hoş cûşa getirir bizi
 Derdsizlerin serd serd sözü kati zemheriden imiş (233)
 Derdsizleri görür gözüm yanar içim köynür özüm
 Kim ol biçâre gözsüzün kulağızu şeytân imiş
 Maksud bu ilm ü amelden bir derd-i âh ü sûz imiş
 Çün derd ü âh ü sûzün yok bu ad sana bühtân imiş
 Gel Dost derdine düş yürü bî-derd olandan sen yeğ yürü
 Bî-derd olanların yeri cehennemde katran imiş
 Kim ki bu derde düşmedi bir mürşide erişmedi
 Çığdır o dahi pişmedi pes süstlüğü andan imiş (235)
 Gelsin dertli âşık kanı versin canı alsın yârî (236)
 Dost yoluna olmak fânî âşıklara erkân imiş
 Eşrefoğlu Rûmî senin gün ü gün artsın derdin demin
 Çün katında bu dünyanın varı yoğu yeksân imiş

**

Aşkın odu şol câne kim eser kılır
 Her dem belâ oklarına anı her dem siper kılır
 İksîr-i hakîki dedikleri belâdır ey püser
 Kim nûş ederse meyini sâfi zer kılır
 Aşkın belâsını kim baş üzre çeker olsa
 Ol devletlû başa Dost her dem nazar kılır
 Aşk gevheri belâ bahrinin dâbindedir ey azîz
 Pes gevher isteyen kişi belâyı ihtiyâr kılır (237)
 Râhat-ı nefis isteyen kıl ucu duymaya aşktan
 Bî-derd olan belâdan gör ki nice hâzer kılır
 Sen Eşrefoğlu Rûmî âşıksan belâkeş ol
 Gör sadeî ki belâ ile katreyi gevher kılır
 Eyyub gibi sabr eyle belâdan inleme zinhar
 Aşk eri belâ zehrini sabr ile şeker kılır

**

(233) Serd: Soğuk.

(235) Süstlük: Gevşeklik, zayıflık, dayanıksızlık. Pes: Sonra, ard.

(236) Kani: Hani, haniyâ, nerede?

(237) İhtiyar kılmak: Seçmek, yeğ tutmak.

Uyardım sizi bu yolda dek benimle gele görün
 Arkun arkun bu dünyânın ardından kesile görün (238)
 Komuz bu dünyâ hâlini ter edin kıyl ü kalini
 Varın erenler yolunu bir yere cem' ola görün
 Dağılmanız değme yola gelin bile güdelim bile
 Bugün yarın deyip koman bu nefsdan ayrıla görün
 Bu nefsin va'desi çoktur âşıklara va'de yoktur
 Güvenme yarınki va'de bugün Dost'u bile görün
 Nefis hayırcıdır hırcı edegörün nefse gücü
 Bâki dirlik isterseniz Dost derdiyle ölegörün
 Gerçek âşıksanız gelin bu yolda diriyyken ölin
 Ölmezden ön ölenlerin bekasını bulagörün
 Fenasızdır bekaları key yücedir makamları
 Veriben bu fânî ömrü bâki ömrü alagörün
 Bozun bu dünyâ tertibin koman gönülde kibr ü kin
 Bu gerçekler katarına siz dahi dizile görün
 Usan olup kalman geri menzil uzaktır ileri
 İşbu uzak yollar için yarağınız kıla görün (239)
 Usanlar bu yolda battı kafile menzile yetti
 Yürün yürün tiz erişin kafleye katılı görün
 Dünyâya gönül bağlaman sonra âh edip ağlaman
 Her kıssadan emin olun şâd ü hürrem gülegörün
 Esrefoğlu Rûmî ile gelin dostlar Dost'a bile
 İki cihan muradından cehd edip üzüle görün
 Nice nice nefis arzusu nice nice Hak'ka âsi
 Geldi üş ölüm elçisi derip devşirile görün

*
**

Bu gönlüm derdine düştü Hudâ'nın
 Unuttu zevkini iki cihânın
 Ferâgat cübbesine çekti başın
 Bıraktı kaydını bu cism ü cânın
 Kamu sevdiklerinden yüz gevirdi
 Özünden yuydu nakşın mâsivânın
 Boşaldı doldu Dost'un derdi ile
 Yudu defterlerin cûn ü çerânın (240)
 Taşa çaldı şişesin nâm ü nengin (241)
 Oda yaktı yuvasın ad ü sanın
 Kamu rahatların mihnete verdi

(238) Arkun arkun: ard arda, arka arkaya.

(239) Yerağ: Hazırlık, tedârik.

(240) Cûn ü çerâ: Nasıl ve niçin.

(241) Neng: Ün, namus, ar.

Dolu dolu içer zehrin belânın
Bu yokluk yazısında çok seğirtti
Bekasın tâ bulunca ol bekanın
Ne âşıktır bu gönül Allah Allah
Ne urdu terkini göre mekânın
Gel Eşrefoğlu Rûmî sen dahi gel
Dağıt leşkerlerin kibr ü riyânın
Diriyken kendini var ölmüşe say
Geçir ol Dost ile devr-i zemânın

*
**

Bu ben bîmâra yok tîmâr hergiz (242)
Bu resme olmaya bîmâr hergiz
Ezeldendir bana bu derd ezelden
Velûkin kılmadım izhâr hergiz
Bu derdi sakladım candan dahi ben
Bunu bilmedi nefs-i gaddâr hergiz
Cihân içinde derdimi demeğe
Aradım bulmadım bir yâr hergiz
Bu cân ü bu gönül bigânedir gün
Bulara açmadım esrâr hergiz
Ebed kerneyne iltem ben bu derdi
Çü mahrem olmadı deyyâr hergiz
Garîbim âşıkım hasta vü mecrûh
Diyemez derdimi diller hergiz
Dünüm günüm inilti ile geçti
Ünümü duymadı ağıâr hergiz
Tütünüm tütmedi yandım kül oldum
Külümnden kalmadı âsâr hergiz
Ne şîrin tatlı derddir işbu der kim
Buna öykünmedi sükkâr hergiz
Sükût et Eşrefoğlu Rûmî tınma
Bu remzi anlamaz hüsyâr hergiz (242a)
Bu derdden mest olup mestânelik kul
Başından gitmesin humâr hergiz

*
**

Hep fesâd işlerime estağfirullah tövbe
Yeman teğvişlerime estağfirullah tövbe (242b)
Gözümün baktığına gönlümün aktığına

(242) Hergiz: Aslâ, hiçbir zaman.

(242a) Hüsyâr: Akıllı.

(242b) Teğviş: Karmakarışık etme.

Kulağım çaktığına estağfirullah tövbe
Dilimin gaybetine nefsimin izzetine
Hep âzam lezzetine estağfirullah tövbe
Bildim suçumu bildim döndüm Çalab'ım tuttum
Geldim kapına geldim estağfirullah tövbe
Benden suçumu sorma aybım yüzüme vurma
Mahrum beni döndürme estağfirullah tövbe
Settâr-el-uyûb sensin Gaffâr-el-zünûb sensin (243)
Fettâh-el-kulûb sensin estağfirullah tövbe (244)
Gerçi kim günâhım çok rahmetin dahi artık
Âsine kapın açık estağfirullah tövbe
Nefs bendine tutuldum şeytana esîr oldum
Her hatâ kim ben kıldım estağfirullah tövbe
Eşrefoğlu Rûmî'nin şol çok günahlarının
Kefâretidir anın estağfirullah tövbe
Tövbeyi tacil edin gelin cennete gidin
Ey mü'minler siz edin estağfirullah tövbe
Arzû yılanlarının canları saktuğunun
Tiryâki ol ağunun estağfirullah tövbe (245)

*
**

Zehî bahtlı ki canlar kim bulur anın visâlini (246)
Zehî devletli gözler kim görür anın cemâlini
Zi-baht ü zi-saâdetler zi-lûtf ü zi-inâyetler (247)
Zi-şâd ü zi-beşâretler ki işitir kelâmını
Zehî tûtî vü kumrîler ki vash sükkerin yerler
Didâra karşı dururlar içip kevser şarâbını
Zi-büllbüller ki öterler anın didârına karşı
Zi-âşıklar ki okurlar anın hüsnü kitâbını
İlâhî sen müyesser kıl bu Eşrefoğlu Rumîne
Ki ol meclis-i âlîde dura kavşura elini (248)

*
**

Bu uyku râhatine olma mağrur
Sakın kim etmesin Hak'dan seni dîr
Ömür sermâyesini yele verme

(243) Settâr-el-uyûb, Gaffâr-el-zünûb: Ayıpları örten, günahları bağışlayan.. (Allah'ın sıfatlarından).

(244) Fettâh-el Kulûb: Kalbleri fetheden (Allah'ın sıfatlarından).

(245) Tiryâk: Panzehir, zehire karşı ilâç.

(246) Zehî: Ne de, amma da.

(247) Zi: Ne hoş, çok.

(248) Kavşurmak: Kavuşturmak, el bağlamak.

Bidâatini kamu seyle verme (249)
Bu uyku bil ki şeytan tuzağıdır
Cemî-i a'zânın uyku bağıdır
Uyuma gaflet ile her geceler
İşittin hiç uyumadı niceler
Eğerçi uykuya Hak dedi râhat
Velâkin demedi subha değin yat
Şular kim uyudu durmadı dünle
Tut anı öldü evi ana sinle
Bil andan yeğ öter kümesde bednus (250)
Çağırıp Zikrullah eder o horos
Geçer uykuda bu dünler seherler
Uyamp kılmanın derd ile ahlar
Bu uyku gaflet ile seni yıktı
Ki aklın nefsin elinden sınıktı
Nice gaflet nice uyku uyana
Zehi ma'vinlik uykuya uyane
Ne yatarsın ey Eşrefoğlu Rûmî
Göre âşıkları yatur uyur mu

*
 **

Var kanâat ihtiyâr et sabr ile
Kim kanâat etse gizli genc bulâ (251)
Sabr eden kullarını Allah sever
Sabr edenleri Çalab kendi öğer (252)
Sabr edenlerdir muradına eren
Sabr edenlerdir behište ön giren (253)
Sabr edenler bulur ecr-i bî-hisâb
Sabr edenlere ağu, sükker gülâb
Sabr edenler evliya oldu kamu
Uçmak oldu sabr edenlere tamu
Kim ki sabr ede belâsına Hak'ın
Rahmetullahi aleyh adın okun (254)
Kim ki sabr ede günâh işlemeye
Anı şeytân-ı lâin taşlamaya (255)
Kim ki tâat zahmetine sabr ede

(249) Bidaat: Sermâye.

(250) Bednus: Horoz.

(251) Genc: Hazîne, define.

(252) Çalab: Allah, Tanrı.

(253) Behişt: Cennet, uçmak.

(254) Rahmetullâhi aleyh: Allah rahmet eylesin.

(255) Şeytân-ı lâin: Lânetlenmiş şeytan.

Sorusuz düş doğru uçmağa gide
Kim ki kakıdığı dem sabr eyleye (256)
Hak anı rahmet hanıyla toylaya (257)
Kim ki yoğa sabr ede varın vere
Şeksizin ol Hak didarın göre
Sabr ile ma'lûm olur esrâr-ı Hak
Sabr ile bilindi her müşkil şebak (258)
Sabr ile toprağı altun ettiler
Sabr ile gökteki kusu tuttular
Sabr ile düşmana buldular zafer
Sabr ile dermân her derde erer
Yâ İlâhî Esrefoğlu Rumîye
Sen sabırlık ver ki aşkına doya
Aşkına dağlarla taşlar doymadı
İlla sabırlar bu aşka doymadı

**
**

Çok yiyenlerdir ibâdet etmeyen
Çok yiyendir doğru yola gitmeyen
Çok yiyendir bu işi başarmayan
Çok yiyendir Hak cemâlin görmeyen
Çok yiyendir nefs arzusun koğan (259)
Çok yiyenlerdir bu dünyâyı seven
Çok yiyenlerin olur teni ağır
Çok yiyenlerin kulakları sağır
Çok yiyenler gaflete dalmışdurur
Çok yiyenler dünyaya dalmışdurur
Çok yemekliktir kâfirler hasleti
Çok yiyenler göre yarın mihneti
Çok yiyenlerin gözü görmez yolu
Çok yiyenlerin zikir etmez dili
Çok yemeklik ki ulu mihnetdürür
Az yemeklik bil büyük devletdürür
Az yemektir enbiyâlar hasleti
Az yiyenlerle Hak'ın inâyeti
Az yiyenlerdir Hak'a gönül veren
Az yiyendir Hak didarın gören
Az yemekden evliyâ olur kişi

(256) Kakımak: Öfkelenmek, hiddetlenmek.

(257) Han: Sofra. Toplamak: Ziyâfet çekmek.

(258) Sebak: Ders.

(259) Koğan: Takip eden, peşine düşen.

Az yiyenlerin hakdur teşvişi
Az yiyendir cennete doğru giden
Az yiyendir dün ü gün tâat eden
Az yiyenlerin olur nefsi halim
Az yiyenlerin olur kalbi selim
Az yiyenler söylese hikmetdürür
Az yiyenin baktığı ibretdürür
Az yiyenlerin Hak ile sohbeti
Az yiyenlerin âlîdir himmeti
Kim ki az yer az söyler az uyur
Eylüğe yavuzluğu devşirilir
Eşrefoğlu Rûmî çok yemeği ko
Az yemeği edegör kendine hâ (260)

Ârifi gör değme sözü söylemez
Değme bin söze cevâbı bir demez
Ger yürüye gerine ger uyuya
Her nefes hâşâ ki beyhûde vere
Uykusundan uyanır Allâh der
Her nefes kim vere yar Billâh der
Gecelerin ekserini uyumaz
Gâh tesbih gâh namaz ü gâh niyâz
Kimseyi yâ medh yâ zemmeylemez
Ya bu yavuz ya eyü olsa demez
Tımmayıp tutar Hak'ın fermânın
Hak yoluna teslim eder ol canın
Zâyi' etmez bir demi bir sâati
Zikr ü tesbihdir dilinde âdeti
Çün dilin tuttu bular söylemedi
Âlemde söylenir kaldı adları
Bunda aşların bitirip gittiler
Vardılar ol Ulu Şâh'a yettiler
İşte nefs elinde biz kaldık zebûn
Canlarımıza bu nefis urdu düğün
Yâ İlâhî sen meded kılğıl bize
Sen sabırlık ver bizim dilimize
Eşrefoğlu Rûmî sen tut dilini
Hazrete arz eyle her dem hâlini
Her kula kadiyülhâcat oldurur (261)
Âlim-ül-sırr-ül-hafiyât oldurur (262)

(260) Hû: Huy, âdet, itiyat.

(261) Kadiyülhâcât: Hâcetlere hükmeden Allah.

(262) Âlim-ül-sırr-ül-hafiyât: Gizli sırları bilen Allah.

Uzlet ehli doğru gider cennete
Uzlet ehli uğramaz hiç mihnete
Uzlet ehlinin riyâsız tâati
Uzlet ehlinin Hak'adır himmeti
Uzlet ehlidir Çalab sevdiği kul
Uzlet ehlidir atâ verdiği kul
Uzlet ehli bilisir Allah ile
Uzlet ehli buluşur ol Şâh ile
Uzlet ehlidir sevip hem sevilen
Sen bu uzletten kaçarsın pes neden
Uzlet edip oturan insân olur
Her geled e yürüyen hayvân olur
Bil ki halktan keslir Hakk'a ulaşır
Hak'kı koyandır ki halka dolaşır
Kalabadan çık Hakk'ı halvet istegil (263)
Hakk'ı halvetde bulursun belli bil
Dost'u bulan cümle halvet buldular
Her kimi kim Dost diler halvet diler
Eşrefoğlu Rûmî halkdan yüz çevir
Ol ulu dergâha var yüz yere ur
Oldurur Ol cümle derdlere devâ
Andan artuğu kamu nefis ü hevâ

**

Ey Allahım beni senden ayırma
Beni senin didarından ayırma
Seni sevmek benim dînim îmanım
Îlâhî dîn ü iymandan ayırma
Sarariben solup döndüm hazâna
Îlâhî hazanım daldan ayırma
Şeyhim güldür ben anın yaprağım
Îlâhî yaprağım gülden ayırma
Ben ol Dost bahçesinin bülbulüyüm
Îlâhî bülbulüm gülden ayırma
Balığın canını suda dediler
Îlâhî balığım gölden ayırma
Eşrefoğlu senin kemter kulundur (264)
Îlâhî kulu sultandan ayırma

**

Şeyhsiz varamazsın yolu zinhar şeyhe eriş şeyhe
Şeyhin himmetidir âlî zinhar şeyhe eriş şeyhe

(263) Kalaba: Kalabalık.

(264) Kemter: Aşağı, zellil, fakir, zavallı.

*Bir şeyh izin yola rehber işbu yola şeyh ile var
Budur sana doğru haber zinhar şeyhe eriş şeyhe
Gör ol şeyhsiz gidenleri kimi mülhid kimi dehrî (265)
Olmagıl cebri ya kadri zinhar şeyhe eriş şeyhe
Hak habibi iken Resûl şeyhsiz Hakk'a varmadı yol
Kim şeyhi yok şeytandır ol zinhar şeyhe eriş şeyhe
Tâlib isen Hak yolunun var elin al bir ulunun
Tut pendin Eşrefoğlu'nun zinhar şeyhe eriş şeyhe*

**

*Câna cefâ kıl yâ vefâ senden hem ol hoş hem bu hoş
Yâ derd gönder yâ devâ senden hem ol hoş hem bu hoş
Hoştur bana senden gelen yâ hil'at ü yâhud kefen (266)
Yâ tâze gül yâhud diken senden hem ol hoş hem bu hoş
Hâlimi bir dem soragel diler isen bağrımı del
Ey lûtfu hem kahrı güzel senden hem ol hoş hem bu hoş
Yâ bâğ ü ya bostan ola yâ bend ü yâ zindân ola
Ya vasl yâ hicrân ola senden hem ol hoş hem bu hoş
Gelse celâlınden cefâ yâhud cemâlinden vefâ
İkisi de câna safâ senden hem ol hoş hem bu hoş
Geh nûş ü gâhî nîşdir geh merhem ü gâh rîşdir (267)
Eşrefzâde dervîşdir senden hem ol hoş hem bu hoş*

**

*İlâhî seyyidi Settâr Mevlâ
Teveccüh dergehe geldim Hudâ'yâ
Benim hacât ile gönlüm doludur
Veli nidem bu nefis bed-hulûdur (274)
Günah yükünü arkama uruban
Aciz toprağına yüzüm sürüben
Tevâzu' birle el sana götürdüm
Tapuna yüz karasını getirdim
Bilirim pâdişâh-ı bî-niyazsın
Sana yalvaramı mahrum komazsın
Verirsin kullarına istediğın
Bilirsin her kulunun ne dediğın
Yer ü gök ehli hep senden umarlar*

(265) Mülhid: Dinsiz, dinden çıkmış. Dehrî: Kıyâmeti inkâr ederek dünyâyı bâkî sanan.

(266) Hil'at: Elbise, gömlek.

(267) Nîş: Sarhoşluktan sonraki ayılmada beliren rahatlıklar. Rîş: Yara, sakal.

(274) Bed-hulû: Kötü huylu. Veli: Velâkin, fakat.

Kamusu Hazret'ine yalvarırlar
Benim dahi günâhım çok elim dar
Kapına geldim ey Settâr ü Gaffar
Getiririm şefî' ol Mustafâyı (275)
Nebî-yi serveri kân-ı vefâyı (276)
Sen anınla olan dostluk hakîçin
O dostlukla olan muştuluk hakîçin (277)
Dilerim Hazretine ere âhım
İşitip afvedesin hep günâhım
İnâyet gözile bir kez bakasın
Beni hâşâ kim odlara yakasın
Bu îman hil'atin âhir nefesde
Çıkarıp kılmayasın beni haste
Beni üryân ü rüsvây etmeyesin
Götürüp beni oda atmayasın
Zebânüler eline vermeyesin
Kapından horluk ile sürmeyesin
Şuna kim sen îman ihsan edesin
Anı andan geri nite alasın
Küçücük canımız işbu bedenden
Ayırmagıl bizi ey Hak îmandan
Bu Eşrefoğlu mücrim Rûmî miskin
Kapına geldi ac ü yalın ilgin (278)
Seni senden eder ol şey'en lillah
Ayırma anı didarından Allah
Ki sendendir sana ermeğe çâre
Senin derdinden oldu üş avare
Vilsâlin lengeriyle Doyur anı
Didarın şerbetiyle kandır anı
Ümîdi sen iki âlemde ancak
Bilir kim sensin ol ma'bûd-i mutlak
Duâma kıl kabul eyle beni şâd
Be-hakk-ı Ahmed ü Mahmud Muhammed

**

Cemî'-i enbiyâlardan Muhammed cümleinin şâhı
Yüzü nûrundan almışlar felekler şems ile mâhı
Yedi kat gökleri geçti kadem arş üstüne bastı

(275) Şefî': Şefâat eden.

(276) Kân-ı vefâ: Vefanın madeni.

(277) Muştuluk: Müjdelik.

(278) İlgin, Elgin: Garib, kimsesiz.

Erişti Kabe kavseyne tavâf eyledi dergâhı (279)
Anın seyr ü sülûkundan melekler âciz olmuşlar
Ki bin yılda varamazlar o bir demde varıp râhı
Vereydim canımı kurban senin yoluna ey Ahmed
Aceb bir kez yüzün görsem seher vakti sehergâhı
Bu Eşrefoğlu Rûminin gündâhı çokdurur gayet
Şefâat kıl ya Muhammed yüzün sems ü kamer mâhı

Bu akl ü fikr ile ol can bulunmaz
Nice yıl oldu sergerdan bulunmaz
Denizler içerim susuz geçerim
Beni kandırası umman bulunmaz
Yitirdim Yûsuf'u Ken'an içinde
Bulundu Yûsuf'um Ken'an bulunmaz
Bu derde nice ey derviş yanarsın
Gerek göyün gerekse yan bulunmaz
Bu derde müptelâ olmuş cihanda
Bu Rûmî gibi bir insan bulunmaz

Bana derdin gerek derdin niderim mâl ü ni'mâyî
Bana aşkın gerek aşkın gerekmez özge gavgayî
Yeter bu başda bu sevdâ gerekmez bir dahi gavgâ
Muhammed Mustafadandır süre geldim bu sevdâyı
Zehî gözler ki gözlerler cemâli gülşenin Dost'un
Zehî tâtî vü bülbüller ederler hoş temâşâyı
Melâmet yolunu tuttum selâmet mülküne yettim
Bu âşıklar makâmıdır komazlar bunda ra'nâyî
Beni kodum ana gittim anın ile ana yettim
Bu Rûmî kuludur anın ki bile bu muammâyı

Gel uy bu aşka kim bu aşk bekadır
Bu aşkın dâimâ meyli Hak'adır
Dilersen kim göresin Hak cemâlin
Bu aşk gözgüsüne her dem bakadır

Münezzehdir bu gözgü dü cihandan
Ferağından kamu assı ziyandan
Anıncün değmeler vasf edemezler
Nihandır aşk nihân - ender - nihandır (284a)

(279) Kabe Kavseyn: Mi'râc'da Peygamber Efendimizin Allah'a olan yakın-
lığını anlatan âyet-i kerime (Sûre 53, âyet 9).

(284a) Gizlinin içinde gizli, saklı içinde saklı.

*Bu aşk yolunda seni târîmar et
Bu mâristanda sen seni bîmar et
Bitir bu aşk ile aklî temâm et
Yeter varlık sana aşk aşkı yâr et*

*Bu ten dükkânını var eyle yağma
Başından tâ ki gide külli gavgâ
Kamu sevdâları hep ardına at
Gönlünü Dost ile ko şöyle tenhâ*

*Gönül iklimini Dost'a bağışla
Gönülsüz gir yola sen dahi başla
Vücûdun oyna bu meydan içinde
Varılmaz bu yola can ile başla*

*Bu yolda Can ü baş hergiz anılmaz
Bu dünyâ âhiret sağışa gelmez
Velî bî-can olanın kadri artık
Anın içindir âşık cana kalmaz*

*Nitekim sende senlik ola mevcûd
Kalasın senliğinde şöyle merdûd
Musâ dedi ki Erni yâ İlâhî (285)
Musa'ya Len Terânî dedi ma'bud (286)*

*Çü Mûsâ kendinden mahv oldu gitti
Musâ'ya Hak tecellî andan etti
Anınçündür ki âşık varım hep
Getirdi tiz pazara yoğa sattı*

*Bu aşk yolunda yokluk oldu izzet
Bulunmadı yoğ olmayınca vuslat
Visâlin isteyü yoktan yoğa git
Zira yoklukta yoktur zerre illet*

(285) Erni: Hazret-i Mûsa, Tur dağında Allah'a: «Rabbi Erni!» yâni: «Allahım bana görün» dedi.

(286) Len Terânî: Allah, Mûsa aleyhisselâmın «Rabbi Erni» demesine: «Len Terânî» yâni: «Beni göremezsin» dedi.

Sözüm anladın ise ey karındaş
Bu sırrı keşf edip üş eyledim fâş
Eğer âşık isen al bu sözümden
Kamu sermâyeyi var eyle târâş

**

Bu dünyâ maksudı ahret murâdı
Bulardır aldayan biliş vü yâdı
Âşıklar yolu bu yoldan dahi dâr
Âşık Dost'a gider açıp kanadı

**

Bu yolda gerçek isen cana kalma
Cihan varlığını bir çöpe alma
Bu kımltı bu cünbüş verme alma
Kamu bir düş gibi bu gitme gelme

**

Bilir âşık niçin geldi cihâna
İnanır akl ile düşmez gümana
Ne işe geldise anı bitirir
Yemez içmez uyumaz kana kana

**

Bu dünyâ zevki nefsanîlerindir
Bu nefis için cehennem key derindir
Bu nefsin işreti zevki temâmet
Cehennemde nedir kandır irindir

**

Murad-ı nefis için her iş kim ola
Ol iş murdar ü mühmel şöyle kala
Yarın Hak Hazretine kığrılıcak
Seninle Hazrete ol bile gele

**

Seni Hak red' ede aybın ola fâş
Sana ol mühmel iş çün oldu yoldaş
Beze senden nebîler hep velîler
Üşe sana zebâniler ura taş

**

Ne denlû bunda nefsin şâd edesin
Yarın pişman olup feryâd edesin
Uralar mikraa âyeler üsküt (287)
O vakt ey nefsine uyan nidesin

(287) Mikraa: Kamçı, kırbaç. Üsküt: Sus!

*Gelin insâfa ey nefse uyanlar
Demidir kim uyana uyuyanlar
Döneler Hakk'a nefsi terk edeler
Bağışlanır bugün tövbe edenler*

**

*Tez edin tövbeyi kon va'deyi siz
Ecel olayı yürür tutar ansız
Düşürür dâmına elbette bir gün
Bozulur işbu düzgünler gümansız*

**

*Bu mekkâreye igen de yakışma
Tama' edip buna berk berk yapışma
Bu ömre izzet câha tekye urma
Bugün meydan benim deyu çapışma*

**

*Bu fettâna gönül gözüyle bakma
Benim deyu buna gönül bırakma
Bunun sihri tuzağına tutulup
Bunu yapıp varacak yeri yıkma*

**

*Berâ-yi maslahat bir el ucuyla
Bakar isen dahi bir göz ucuyla
Zira senden bunu yine alırlar
Birine dahi verirler güc ile*

**

*Bu dünyâ kimseye mülk olmadı mülk
Sana denilmedi mi Limen-il mülk (288)
Buna benim diyen key bî-edebdir
Pes evvel âhir oldu mâlik-ül-mülk*

**

*Bu Eşrefoğlu Rûmî gördü âlem
Örümcek ağına benzer dahi kem
Buna rağbet gözüyle bakmadı hiç
Taleb kılmadı buna oldu ebsem*

(288) Limen-il mülk:

Eğer tâlib isen iş böyle gerek
Eğer kâzib isen ko çekme emek
Odur tâlib Hak'ı isteye dün gün
Gerekmez halk ile almak ü vermek

*
**

Bu halktır tâlibi yoldan ileten
Bu mahlûktur kesilir Hakk'a giden
Neye meşgul isen oldur murâdın
Murâdındır seni her yana yiden

*
**

Murâdından öte yok sana menzil
Murâdın maksudundur ma'budun bil
Kamudan el çekib fâriğ gerekse
Muraddır key murâd olursa bir kıl

*
**

Seni Hak'dan cüdâ eden o bir kıl
O bir kıldan dahi sen key hazer kıl
Hicabdır bil hicâb-ender-hicâbdır
Gerekse ol kılı boz kovla var dil

*
**

Adû bil kim seni Hak'dan ayırsa
Zebânin bil hûr ü gılman olursa
Tama' kılma sekiz uçağa zinhâr
Bezenüben sana karşı gelirse

*
**

Cehennem korkusun uçmak ümâdin
Âşık anmaz buların hiç birisin
Gözün yumdu çün evvel Dost yüzünden
Kamu kırdı geçirdi nefis çerisin

*
**

Âşık bir sözden anlar bin cevâbı
Çün açtı ma'ni yüzünden nikabı
Bular aşk şerbetini içti kandı
Gafil su sanıben kovdu serâbı

*Bu râzı Eşrefoğlu Rûmî açma
Sınırı bekle zinhar öte geçme
Bu aşk deryâsının gevherlerini
Çıkarıp olur olmaz yere saçma*

*Ki nâdan eline düşmeye gevher
Sanır nâdan anı bir kuru mermer
İletir kem bahâya satar anı
Ye olur bir ağu kor kalır ebter*

*Kılavuzsuz bu yolu varamazsın
Bu müşkil işi sen başaramazsın
Seni cem' etmeğe bir kimse gerek
Dağılmazsın seni devşiremezsin*

*Bu yolda bekçiler var hiç uyumaz
Geri döndürür usanları komaz
Bu yolda iz ü toz hergiz belirmez
Bu yolda nâm ü şânı kimse vermez*

*Pes öyle olsa lâbüddür kılavuz (289)
Kılavuz da gerek kim ola key uz
Bu sarp yolları âsan ede sana
İnişi yokuşu göstere düpdüz*

*Nice bu evliyâlar geldi gitti
Nice yüz evliyâ bunda seğırtti
Birisi kılavuzsuz urmadı yol
Bu yolda bunları müřsid iletti*

*Bu düşe pes niçin aldana âkil
Gönül vermez buna illâ ki gafil
Bu gafil kişiler hayvan gibidir
Olur hayvan dahi hep ayşe mâil*

(289) Lâbüd: Elbet; gerekli!, elzem.

Muhammed kim habîb-i Hazret idi
Dügelî mahhuka ol devlet idi
Yer ü gök tamu uçmak gece gündüz
Bular olmaklığa sebeb Ol idi

**

Bu yolda ol delil ile yürüdü
Delil oldu ana Cebrâil indi
Getirdi Cebrail çekti Burak'ı
Resul Mî'raca gitti ana bindi

**

Gerekmiş tâlibe elbette mürşid
Olur pes mürşide uyan muvahhid
Eğer mürşide uymazsan ey tâlib
Olursun sen ya dehrî vü ya mülhid

**

Bu yola kim ki gittiyse delilsiz
Anı şeytan kodu dinsiz imansız
Gerektir bil sana yolda kılavuz
Varırmazsın bu yolu kılavuzsuz

**

İlâhî tâlibi mürşide düş et
Anın mürşid ile vaktini hoş et
İlâhî tâlibine derd bağışla
Pişir derdin od ile perveriş et (290)

**

Budur yokluk ki sen senden geçesin
Fenâ suyunu sâkiden içesin
Temâmet varlığından el yuyasın
Seni bunda koyup Dost'a kaçasın

**

Bu varlığın sana yavlak tuzaktır (291)
Tuzaktan kaçmağa key er gerektir
Gel imdi bendini merdâne kes kim
Tuzğa tutulan Dost'tan uzaktır

**

Buna ey gözlü kişi anlayı bak
Buna gönül verenlerdürür ahmak
Bihude yerlere ömrü çürütme
Fenâdır bu fenâ gerçek muhakkak

(290) Perveriş: Besleyip büyütme, terbiye.

(291) Yavlak: Gizli, saklı.